

Βρυξέλλες, 2.6.2021
COM(2021) 277 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Στρατηγική προς έναν πλήρως λειτουργικό και ανθεκτικό χώρο Σένγκεν

«Πρέπει να αποκαταστήσουμε τις τέσσερις ελευθερίες — πλήρως και όσο το δυνατόν πιο σύντομα. Ο κεντρικός άξονας γι' αυτό είναι ένας πλήρως λειτουργικός χώρος ελεύθερης κυκλοφορίας Σένγκεν. Θα συνεργαστούμε με το Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη για να του δώσουμε υψηλή πολιτική προτεραιότητα και θα προτείνουμε νέα στρατηγική για το μέλλον του Σένγκεν.»

Πρόεδρος κ. von der Leyen, ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης του 2020

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΣΕΝΓΚΕΝ — ΕΝΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑ ΤΗΣ ΕΕ

Ο χώρος χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα («χώρος Σένγκεν») είναι ο μεγαλύτερος χώρος ελεύθερης μετακίνησης στον κόσμο. Επιτρέπει την ελεύθερη μετακίνηση περισσότερων από 420 εκατομμύρια άτομα και την απρόσκοπτη ροή αγαθών και υπηρεσιών. Με την κατάργηση των συνοριακών ελέγχων μεταξύ των κρατών μελών, ο χώρος Σένγκεν έχει καταστεί μέρος του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας. Αποτελεί σύμβολο των ευρωπαϊκών διασυνδέσεων και των δεσμών μεταξύ των λαών της Ευρώπης¹. Ο χώρος Σένγκεν συμβάλλει επίσης στην αποδοτική λειτουργία της ενιαίας αγοράς και, ως εκ τούτου, στη μεγέθυνση της οικονομίας της Ένωσης.

Ο χώρος Σένγκεν είναι ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ο θεμελιώδης ρόλος του στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αδιαμφισβήτητος². Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια δοκιμάστηκε επανειλημμένα από μια σειρά κρίσεων και προκλήσεων. Η άνευ προηγουμένου προσφυγική κρίση του 2015 αποκάλυψε ελλείψεις στην εκ μέρους της Ένωσης διαχείριση των εξωτερικών συνόρων και της μετανάστευσης, με αποτέλεσμα την επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα σε ορισμένα κράτη μέλη. Μετά τη σωρεία επιθέσεων στο ευρωπαϊκό έδαφος, επιβλήθηκαν εκ νέου έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα για την αντιμετώπιση της επίμονης τρομοκρατικής απειλής. Όλα τα παραπάνω έχουν υπονομεύσει το κλίμα εμπιστοσύνης που απαιτείται για τη διατήρηση ενός χώρου απαλλαγμένου από ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα.

Κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους έγινε σαφές το γεγονός ότι, ενώ είναι αναμφισβήτητο ότι τα θεμέλια Σένγκεν αποτελούν μέρος του ευρωπαϊκού DNA, ο χώρος Σένγκεν δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένος. Η πανδημία COVID-19 αποτελεί πρωτοφανή πρόκληση και άσκησε μείζονα πίεση στον χώρο Σένγκεν, οδηγώντας πολύ περισσότερα κράτη μέλη να επιβάλουν εκ νέου ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, θέτοντας ενίοτε σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Ο αντίκτυπος των ελέγχων αυτών έχει γίνει ιδιαίτερα αισθητός λόγω της έλλειψης συντονισμού, ιδίως στις διασυνοριακές

¹ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 474: Ο χώρος Σένγκεν, διαθέσιμο στη διεύθυνση https://data.europa.eu/data/datasets/s2218_89_3_474_eng?locale=el.

² Η ανάγκη να προσφέρει η Ένωση στους πολίτες της χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα κατοχυρώνεται στις Συνθήκες — άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και άρθρο 67 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

περιοχές. Με την επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, τα φορτηγά αντιμετώπισαν πολύωρη αναμονή σε ουρές για να περάσουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, κάτι που διατάραξε σημαντικά τις αλυσίδες εφοδιασμού εντός της ΕΕ. Ως εκ τούτου, η πανδημία COVID-19 έφερε στο προσκήνιο τις οικονομικές επιπτώσεις του Σένγκεν και την εγγενή σχέση του με την ενιαία αγορά. Επιπλέον, το κλείσιμο των συνόρων αποτελεί πραγματικό πρόβλημα για τους πολίτες, ιδίως στις παραμεθόριες περιφέρειες, με πραγματικό αντίκτυπο στην καθημερινή τους ζωή.

Ουσιώδη στοιχεία σχετικά με τον χώρο Σένγκεν:

- Ο χώρος Σένγκεν περιλαμβάνει 26 ευρωπαϊκές χώρες³, με πληθυσμό περίπου 420 εκατομμυρίων κατοίκων⁴.
- Ο χώρος Σένγκεν περιβάλλεται από 42 673 χλμ. θαλάσσιων συνόρων και 7 721 χλμ. χερσαίων συνόρων⁵.
- Σχεδόν 1,7 εκατομμύρια άνθρωποι διαμένουν σε μια χώρα Σένγκεν ενώ εργάζονται σε άλλη: περίπου 3,5 εκατομμύρια άνθρωποι διασχίζουν καθημερινά τα εσωτερικά σύνορα του χώρου Σένγκεν⁶.
- Κάθε χρόνο πραγματοποιούνται περίπου 24 εκατομμύρια επαγγελματικά ταξίδια εντός του χώρου Σένγκεν⁷.
- Οι κάτοικοι του χώρου Σένγκεν πραγματοποιούν πάνω από 1,25 δισεκατομμύρια ταξίδια εντός του χώρου Σένγκεν ετησίως⁸.
- Περίπου 150 εκατομμύρια κάτοικοι του χώρου Σένγκεν ζουν σε παραμεθόριες περιφέρειες, αριθμός που αντιστοιχεί στο 30 % του πληθυσμού της ΕΕ⁹.
- Οι παραμεθόριες περιφέρειες καλύπτουν το 40 % του εδάφους της ΕΕ¹⁰.

Κατά τα προηγούμενα χρόνια καταβλήθηκαν μεγάλες προσπάθειες για τον μετριασμό των επιπτώσεων των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, με την Επιτροπή να εκδίδει δύο συστάσεις¹¹, ιδίως ενθαρρύνοντας τη χρήση αυξημένων αστυνομικών ελέγχων στις

³ Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ισλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Λετονία, Λιθουανία, Λιχτενστάιν, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Νορβηγία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχική Δημοκρατία και Φινλανδία. Η Βουλγαρία, η Κροατία, η Κύπρος και η Ρουμανία έχουν τη νομική υποχρέωση να ενταχθούν στον χώρο στο μέλλον: η Ιρλανδία διατηρεί ρήτρα εξαιρέσεως, αλλά συμμετέχει στα τμήματα του κεκτημένου του Σένγκεν που αφορούν το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, την αστυνομική και τη δικαστική συνεργασία.

⁴ Ο χώρος Σένγκεν, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8b556648-c5fe-427a-b9fb-8e7de617e125/language-en>.

⁵ Ό.π.

⁶ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621815/EPRS_BRI\(2018\)621815_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621815/EPRS_BRI(2018)621815_EN.pdf)

⁷ Ό.π.

⁸ Ο χώρος Σένγκεν, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8b556648-c5fe-427a-b9fb-8e7de617e125/language-en>.

⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Ωθηση της ανάπτυξης και της συνοχής σε παραμεθόριες περιφέρειες της ΕΕ», 20 Σεπτεμβρίου 2017, COM(2017) 534 final.

¹⁰ Ό.π.

¹¹ Σύσταση (ΕΕ) 2017/820 της Επιτροπής, της 12ης Μαΐου 2017, σχετικά με τους αναλογικούς αστυνομικούς ελέγχους και την αστυνομική συνεργασία στον χώρο Σένγκεν (ΕΕ L 122 της 13.5.2017, σ. 79), και σύσταση (ΕΕ) 2017/1804 της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2017, για την εφαρμογή των

παραμεθόριες περιφέρειες ως εναλλακτική λύση αντί των ελέγχων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και την ασφάλεια. Μια περαιτέρω σειρά κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων αναπτύχθηκε πιο πρόσφατα σε σχέση με την πανδημία COVID-19¹², συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ενός συστήματος «πράσινων λωρίδων», για να διασφαλιστεί ότι τα σημεία διέλευσης των συνόρων παραμένουν ανοικτά σε όλα τα φορτηγά οχήματα, εξασφαλίζοντας έτσι τον εφοδιασμό ατόμων και επιχειρήσεων με εμπορεύματα και υπηρεσίες. Η Επιτροπή συνέστησε ένα σύστημα συντονισμού σε επίπεδο Ένωσης, καθώς και μέτρα που πρέπει να είναι αναλογικά, προκειμένου να αποφευχθεί ο κατακερματισμός των προσεγγίσεων για τις μετακινήσεις εντός και εκτός της Ένωσης.

Τα μονομερή και ασυντόνιστα μέτρα κινδυνεύουν να στερήσουν από τους πολίτες τα δικαιώματά τους και να δυσχεράνουν την ανάκαμψη της Ευρώπης. Σύμφωνα με ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με το άμεσο οικονομικό κόστος από τη μη εφαρμογή του χώρου Σένγκεν¹³, οι καθυστερήσεις στα σύνορα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, στις μεταφορές, στον τουρισμό, στις δημόσιες διοικήσεις και στους διασυνοριακούς εργαζομένους και τους ταξιδιώτες. Για τις κατηγορίες αυτές, το άμεσο κόστος εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 5 και 18 δισ. EUR ετησίως. Το μεσοπρόθεσμο έμμεσο κόστος από τη μη εφαρμογή του χώρου Σένγκεν θα μπορούσε να είναι σημαντικά υψηλότερο από τις εν λόγω άμεσες εκτιμήσεις, καθώς οι επιπτώσεις στο ενδοενοσιακό εμπόριο, στις επενδύσεις και στην κινητικότητα θα ήταν άνευ προηγουμένου.

Η αποκατάσταση του χώρου Σένγκεν χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα έχει πρωταρχική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της. Αυτό αναγνωρίστηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹⁴ και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο¹⁵, που ζήτησαν την αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας του χώρου Σένγκεν.

12 διατάξεων του κώδικα συνόρων του Σένγκεν σχετικά με την προσωρινή επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα εντός του χώρου Σένγκεν (EE L 259 της 7.10.2017, σ. 25).

12 Για παράδειγμα, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με μέτρα διαχείρισης των συνόρων για την προστασία της υγείας και τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας εμπορευμάτων και βασικών υπηρεσιών, COM(2020)1753, Κατευθυντήριες γραμμές για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, COM(2017)571, και σχετικά με τη βοήθεια έκτακτης ανάγκης στο πλαίσιο της διασυνοριακής υγειονομικής περιθάλψης, C(2020)2153, Σύσταση (ΕΕ) 2020/1475 του Συμβουλίου, και η τροποποίησή της (ΕΕ) 2021/119, σχετικά με την εφαρμογή συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19.

13 Δηλαδή, η κατάσταση κατά την οποία οι συνοριακοί έλεγχοι έχουν επιβληθεί εκ νέου για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο, «Αποκατάσταση του χώρου Σένγκεν — Χάρτης πορείας», 4 Μαρτίου 2016, COM(2016) 120.

14 Βλ. π.χ. το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2021, σχετικά με την κατάσταση στον χώρο Σένγκεν μετά την πανδημία COVID 19, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0175_EL.html. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2021, σχετικά με την εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2017, το 2018 και το 2019, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0011_EL.html, και Έκθεση σχετικά με την παρακολούθηση της εφαρμογής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2017, το 2018 και το 2019, 17 Δεκεμβρίου 2020, [2019/2132(INI)], https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0270_EL.html.

15 <https://www.consilium.europa.eu/media/21787/0216-euco-conclusions.pdf>, <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2018/06/29/20180628-euco-conclusions-final/>, <https://www.consilium.europa.eu/media/39922/20-21-euco-final-conclusions-en.pdf>.

Η στρατηγική αντικατοπτρίζει τις εντατικές διαβουλεύσεις που πραγματοποίησε η Επιτροπή με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κράτη μέλη και άλλα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους και βασίζεται στα συμπεράσματα των δύο φόρουμ Σένγκεν που πραγματοποιήθηκαν τον Νοέμβριο του 2020 και τον Μάιο του 2021. Η επιτυχής εφαρμογή της θα εξαρτηθεί από την αυξημένη πολιτική δέσμευση και τον διάλογο για τη σφυρηλάτηση μιας διαρκώς στενότερης συνεργασίας.

Η ανάγκη για μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τη διατήρηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

Ο χώρος Σένγκεν είναι μια από τις σαφέστερες εκδηλώσεις της διαρκώς στενότερης Ένωσης μεταξύ των κρατών μελών και των πολιτών. Ξεκίνησε το 1985 ως διακυβερνητικό έργο μεταξύ μόλις πέντε κρατών μελών. Παρά τις προκλήσεις, συνέχισε να μεγεθύνεται και να εμβαθύνεται, επεκτεινόμενος σε 26 χώρες. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του νομικού πλαισίου της ΕΕ με το οποίο πρέπει να ευθυγραμμιστούν όλα τα νέα μέλη. Το μέλλον του Σένγκεν πρέπει να χαρακτηρίζεται από συνεχή δέσμευση για τη διατήρηση και την ενίσχυση αυτής της ουσιαστικής ελευθερίας και κινητήριας δύναμης της οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό το άμεσο μέλλον πρέπει επίσης να χαρακτηρίζεται από τη συνεχή επέκταση στα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν αποτελούν ακόμη μέρος του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα.

Η διατήρηση των πλεονεκτημάτων του Σένγκεν απαιτεί κοινή δράση σε επίπεδο Ένωσης και συνεχείς προσπάθειες από όλα τα κράτη μέλη. Πάνω απ' όλα, απαιτεί δέσμευση και αμοιβαία εμπιστοσύνη. Τα τελευταία 36 χρόνια, αναπτύχθηκε σταδιακά ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για το Σένγκεν και κοινά επιχειρησιακά εργαλεία για την καλύτερη προστασία του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Συνολικά, τα θεμέλια του Σένγκεν είναι στέρεα και τα κράτη μέλη συμμορφώνονται γενικά με τις βασικές διατάξεις που στηρίζουν την εύρυθμη λειτουργία του Σένγκεν: από την αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, τις κοινές πολιτικές θεωρήσεων και επιστροφής μέχρι την αστυνομική συνεργασία και το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν, καθώς και τις απαιτήσεις προστασίας δεδομένων¹⁶. Η Ευρώπη είναι μία από τις περιοχές του κόσμου στις οποίες γίνονται τα περισσότερα ταξίδια: μόνο το 2019 εκδόθηκαν πάνω από 17 εκατομμύρια θεωρήσεις Σένγκεν. Το γεγονός ότι τα συστήματα αυτά μπορούν να αντιμετωπίσουν αυτή την κατάσταση χωρίς προβλήματα δείχνει ακριβώς πόσο καλά λειτουργεί η Ένωση.

Ωστόσο, κανένα σύστημα δεν μπορεί να αντέξει στη δοκιμασία του χρόνου χωρίς ανανέωση. Υπάρχει ανάγκη συνεχούς στήριξης και ενίσχυσης του νομικού πλαισίου του Σένγκεν, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πραγματικότητες και οι προκλήσεις του σήμερα και του αύριο. Ο χώρος Σένγκεν στηρίζεται σε τρεις βασικούς πυλώνες: 1) **αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων**, 2) **μέτρα για την αντιστάθμιση της απουσίας**

¹⁶ Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τη λειτουργία του μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν σύμφωνα με το άρθρο 22 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1053/2013 του Συμβουλίου — Πρώτο πολυετές πρόγραμμα αξιολόγησης (2015-2019), COM(2020) 779 final.

ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα (κοινή πολιτική θεωρήσεων, πολιτική επιστροφής, σχετικά μέσα αστυνομικής συνεργασίας και διάφορα συστήματα ΤΠ και οι συναφείς απαιτήσεις προστασίας δεδομένων) και 3) **στιβαρή διακυβέρνηση**, συμπεριλαμβανομένου ενός αποδοτικού μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης, και αυξημένη ετοιμότητα. **Απαιτούνται δράσεις και στους τρεις τομείς για την προστασία της ακεραιότητας του χώρου Σένγκεν και την περαιτέρω βελτίωση της λειτουργίας του.** Επιπλέον, η διατήρηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης απαιτεί αποτελεσματικά μέτρα στον τομέα της ασφάλειας, της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, καθώς και στον τομέα της μετανάστευσης. Τα εν λόγω μέτρα, παρόλο που δεν αποτελούν τυπικά μέρος του κεκτημένου του Σένγκεν, είναι επίσης θεμελιώδους σημασίας για την προώθηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των θεμελιωδών ελευθεριών εντός της Ένωσης.

Η παρούσα στρατηγική καταγράφει την πρόοδο που έχει σημειωθεί σε αυτούς τους θεμελιώδεις πυλώνες και άλλα βασικά μέτρα για τη διατήρηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, και προτείνει περαιτέρω δράσεις προκειμένου ο χώρος χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα να καταστεί πλήρως λειτουργικός και ανθεκτικότερος.

2. ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Στο επίκεντρο του Σένγκεν βρίσκεται η απουσία ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Ωστόσο, δεδομένου ότι κάποιος που διασχίζει τα εξωτερικά σύνορα —εναέρια, χερσαία ή θαλάσσια— μπορεί να μετακινηθεί ελεύθερα προς και εντός των άλλων κρατών μελών, η ύπαρξη του Σένγκεν προϋποθέτει υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης στη στιβαρή διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Ως εκ τούτου, για τη δημιουργία του χώρου Σένγκεν απαιτήθηκε η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συνόλου ενωσιακών κανόνων που διασφαλίζουν την κοινή και άκρως αποδοτική διαχείριση των κοινών εξωτερικών συνόρων μας ως επιμερισμένη ευθύνη όλων των κρατών μελών και των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν, καθώς και της ΕΕ, προκειμένου να αντισταθμιστεί η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα.

Αυτό συνοδεύτηκε από στενή συνεργασία με τις χώρες-εταίρους των Δυτικών Βαλκανίων και της ευρύτερης γειτονίας της Ένωσης, βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο ανταλλαγής πληροφοριών και της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας με τα κράτη μέλη, καθώς και με τους οργανισμούς δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Στο μέλλον, πρέπει να συνεχίσουμε να ενισχύουμε την εμπιστοσύνη στην ευρωστία της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.

Αυτό απαιτεί ολοκληρωμένη και στρατηγική προσέγγιση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, συστηματική επιτήρηση των συνόρων, σύγχρονα και διασυνδεδεμένα συστήματα ΤΠ, ολοένα και περισσότερο ψηφιοποιημένες διαδικασίες και συνεχή συνεργασία με τρίτες χώρες.

Ολοκληρωμένη προσέγγιση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων

Η αποδοτική και συντονισμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων είναι καίριας σημασίας για τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος των ανοικτών, αλλά καλά ελεγχόμενων και ασφαλών συνόρων. Οι νέες κοινές ικανότητες, τα συστήματα ΤΠ και οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να αναδείξουν τα αποτελέσματά τους σε όλο τους το εύρος μόνον εάν η συνολική προσέγγιση στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων είναι στρατηγική και εάν ενσωματωθούν και εφαρμοστούν πλήρως όλες οι πτυχές της διαχείρισης των συνόρων, της ασφάλειας και της μετανάστευσης. Η Ένωση και τα κράτη μέλη πρέπει να εργαστούν από κοινού για την επίτευξη πλήρως αποτελεσματικής ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων στην πράξη, φέρνοντας σε επαφή όλους τους σχετικούς φορείς τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Στόχος είναι η παροχή τόσο του στρατηγικού πλαισίου όσο και των επιχειρησιακών συνιστωσών που απαιτούνται για την καλύτερη σύνδεση των πολιτικών μας και, ως εκ τούτου, την εξάλειψη των κενών μεταξύ της προστασίας των συνόρων, της ασφάλειας, της επιστροφής και της μετανάστευσης, με την παράλληλη διασφάλιση πάντοτε της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων¹⁷.

Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα ξεκινήσει σύντομα συζητήσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την **πολυετή στρατηγική πολιτική για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων**¹⁸. Η διαδικασία αυτή θα υλοποιηθεί περαιτέρω τόσο μέσω της τεχνικής και επιχειρησιακής στρατηγικής που εγκρίθηκε από το διοικητικό συμβούλιο του Frontex όσο και μέσω των εθνικών στρατηγικών των κρατών μελών.

Συστηματική επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων

Για την πλήρη επίτευξη των επιταγών του Σένγκεν και υπό το πρίσμα των πρόσφατων προκλήσεων και των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις, τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει λάβει αποφάσεις που αποτελούν ορόσημο για την ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων με στόχο τη μετατροπή της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης σε ένα από τα αποδοτικότερα συστήματα στον κόσμο. Η ενισχυμένη εντολή του Frontex το 2019 και η ίδρυση του **μόνιμου σώματος της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής** αποτελούν πραγματικό παράδειγμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων. Για πρώτη φορά, η Ένωση διαθέτει τη δική της ένστολη υπηρεσία για τη στήριξη της ευρωπαϊκής διαχείρισης των κοινών εξωτερικών συνόρων και μια αποτελεσματική πολιτική επιστροφής της ΕΕ. Αυτό το νέο μόνιμο σώμα, αποτελούμενο από 10 000 υπαλλήλους του Frontex και εθνικούς

¹⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624 (ΕΕ L 295 της 14.11.2019, σ. 1) (κανονισμός για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή).

¹⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896, άρθρο 8. Η αποτελεσματική εφαρμογή της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων από την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή θα πρέπει να διασφαλίζεται μέσω ενός κύκλου πολυετούς στρατηγικής πολιτικής.

υπαλλήλους, θα είναι σε θέση, ανά πάσα στιγμή, να στηρίζει τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν προκλήσεις στα κοινά εξωτερικά σύνορα και να καθιστά τις επιστροφές πιο αποτελεσματικές.

Η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να εξασφαλίσει την πλήρη και έγκαιρη εκτέλεση της νέας εντολής του Frontex και εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι οι πρώτες ομάδες του μόνιμου σώματος είναι έτοιμες για τοποθέτηση, ενώ το πλήρες σώμα αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2027. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τον Frontex για να συνεχίσει την παρακολούθηση και, από κοινού με τα κράτη μέλη, να διασφαλίσει την εφαρμογή του εσωτερικά συμφωνημένου χάρτη πορείας για την εφαρμογή του κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή του 2019.

Από το 2017¹⁹, ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν απαιτεί από όλα τα πρόσωπα, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους, να υποβάλλονται σε **συστηματικούς ελέγχους με χρήση οικείων βάσεων δεδομένων κατά την είσοδο και την έξοδο από τον χώρο Σένγκεν**, προκειμένου να εξακριβώνεται ότι τα εν λόγω πρόσωπα δεν συνιστούν απειλή για τη δημόσια τάξη και την εσωτερική ασφάλεια. Ωστόσο, έχουν εντοπιστεί διάφορες προκλήσεις κατά την εφαρμογή αυτών των νέων κανόνων, οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ενώ οι νέοι κανόνες προβλέπουν παρεκκλίσεις από συστηματικούς ελέγχους υπό ορισμένες προϋποθέσεις, η ασυνεπής εφαρμογή αυτών των εξαιρέσεων μπορεί να υπονομεύσει την αποτελεσματικότητα του μέσου. Για την τήρηση των υψηλότερων προτύπων ασφαλείας, είναι ζωτικής σημασίας τα κράτη μέλη να ελέγχουν συστηματικά όλους τους ταξιδιώτες με χρήση οικείων βάσεων δεδομένων στα εξωτερικά σύνορα και να εφαρμόζουν τυχόν παρεκκλίσεις με ομοιόμοφο τρόπο. Επιπλέον, πρέπει να βελτιωθεί η διαβούλευση για τις ανακοινώσεις και τις αγγελίες της Ιντερπόλ σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των σοβαρών εγκλημάτων κατά τους συνοριακούς ελέγχους πρώτης γραμμής. Για τη στήριξη αυτών των δύο στόχων, έως το τέλος του 2021, η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα εκπονήσει οδηγίες, για να διασφαλίσει ότι οι κανόνες εφαρμόζονται με ομοιόμοφο τρόπο και ότι τυχόν παρεκκλίσεις χρησιμοποιούνται σε περιορισμένο βαθμό.

Επιπλέον, η Επιτροπή έχει υποβάλει πρόσθετα μέτρα για την ενίσχυση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, ιδίως με την υποβολή, τον Σεπτέμβριο του 2020, πρότασης για **προκαταρκτικό έλεγχο διαλογής** των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παράτυπα στα εξωτερικά σύνορα²⁰. Μόλις εγκριθούν, οι κανόνες θα ισχύουν για όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών που διέρχονται τα εξωτερικά σύνορα χωρίς άδεια. Ο προκαταρκτικός έλεγχος διαλογής θα λειτουργήσει ως πρώτο βήμα στα συνολικά συστήματα ασύλου και επιστροφής και θα επιταχύνει τη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος ενός προσώπου και του είδους της διαδικασίας που θα πρέπει να εφαρμόζεται στις περιστάσεις του. Ο εν λόγω έλεγχος θα

¹⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/458 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 (κώδικας συνόρων Σένγκεν) όσον αφορά την ενίσχυση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα με χρήση οικείων βάσεων δεδομένων (ΕΕ L 74 της 18.3.2017, σ. 1).

²⁰ Πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα, 23 Σεπτεμβρίου 2020, COM(2020) 612.

ενισχύσει περαιτέρω τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης με πλήρη σεβασμό όλων των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να προχωρήσουν στις διαπραγματεύσεις για την ταχεία έκδοση του κανονισμού.

Αναπόσπαστο μέρος της τελευταίας τεχνολογίας διαχείρισης των συνόρων είναι ο **πλήρης σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων**, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων του παιδιού, από όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες και σε όλα τα σύνορα. Δεδομένου του ενισχυμένου ρόλου του Frontex, ο νέος κανονισμός ενισχύει επίσης σημαντικά το πλαίσιο του Οργανισμού για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Πρόσφατα διορίστηκε νέος **υπεύθυνος θεμελιωδών δικαιωμάτων του Frontex** και το έργο του θα υποστηριχθεί επιτόπου από 40 παρατηρητές θεμελιωδών δικαιωμάτων, με πλήρη ανεξαρτησία. Τα θεμελιώδη δικαιώματα θα αποτελέσουν επίσης βασική συνιστώσα του κύκλου πολυετούς στρατηγικής πολιτικής για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων. Επιπλέον, ο Frontex, σε συνεργασία με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και με βάση το έργο του, αναμένεται να παράσχει **περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με τη διενέργεια συνοριακών ελέγχων και την επιτήρηση των συνόρων**, ιδίως στη θάλασσα.

Με βάση την πρόταση της Επιτροπής για προκαταρκτικό έλεγχο διαλογής των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παράτυπα στα εξωτερικά σύνορα, αναμένεται από όλα τα κράτη μέλη να θεσπίσουν εθνικό μηχανισμό παρακολούθησης για την ενίσχυση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη διασφάλιση αποτελεσματικών ερευνών για τυχόν παραβιάσεις. Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων θα καταρτίσει **κατευθυντήριες γραμμές για τον εν λόγω μηχανισμό παρακολούθησης** και θα στηρίξει τα κράτη μέλη, αν του το ζητήσουν, στην ανάπτυξη των εθνικών τους μηχανισμών παρακολούθησης.

Εφαρμογή ενός από τα πλέον προηγμένα τεχνολογικά συστήματα διαχείρισης των συνόρων στον κόσμο

Έχει σημειωθεί τεράστια πρόοδος όσον αφορά τα συστήματα πληροφοριών της Ένωσης, που απαιτούνται για σκοπούς εσωτερικής ασφάλειας, μετανάστευσης και υγείας τόσο στα εξωτερικά σύνορα όσο και εντός του χώρου Σένγκεν. Από αυτό που αρχικά ήταν μόνο ένα σύστημα πληροφοριών —το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν— η Ένωση δημιούργησε μια κοινή ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ΤΠ με νέα διασυνδεδεμένα συστήματα για σκοπούς διαχείρισης των συνόρων, μετανάστευσης και επιβολής του νόμου. Το 2021 είναι ένα κρίσιμο έτος για την ανάπτυξη αυτών των νέων συστημάτων πληροφοριών και της συνολικής αρχιτεκτονικής ΤΠ.

Οι δοκιμές του συστήματος εισόδου/εξόδου (ΣΕΕ)²¹ ξεκίνησαν τον Μάρτιο του τρέχοντος έτους και θα συνεχιστούν έως το τέλος του 2021, με σκοπό να καταστεί το σύστημα

²¹ Το σύστημα εισόδου/εξόδου (ΣΕΕ) θα είναι ένα αυτοματοποιημένο σύστημα ΤΠ για την καταχώριση των ταξιδιωτών από τρίτες χώρες, τόσο των κατόχων θεώρησης βραχείας διαμονής όσο και των ταξιδιωτών που απαλλάσσονται από την υποχρέωση θεώρησης, κάθε φορά που διασχίζουν εξωτερικά

εισόδου/εξόδου πλήρως λειτουργικό από το δεύτερο τρίμηνο του 2022. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS)²² θα τεθεί σε λειτουργία στο τέλος του 2022. Επιπλέον, η εφαρμογή του αναθεωρημένου Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS)²³ και του αναθεωρημένου Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις θα πρέπει να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2021 και το τέλος του 2023, αντίστοιχα. Η νέα αρχιτεκτονική ΤΠ θα είναι πλήρως διαλειτουργική έως το τέλος του 2023. Η διαλειτουργικότητα θα συνδέει όλα τα ευρωπαϊκά συστήματα για τα σύνορα, τη μετανάστευση, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη και θα διασφαλίζει ότι όλα αυτά τα συστήματα «συνομιλούν» μεταξύ τους, ότι κανένας έλεγχος δεν αποτυγχάνει λόγω μη σύνδεσης των πληροφοριών και ότι οι εθνικές αρχές διαθέτουν τις πλήρεις, αξιόπιστες και ακριβείς πληροφορίες που χρειάζονται, με πλήρη σεβασμό των απαιτήσεων προστασίας δεδομένων. Θα αποτελέσει επίσης βασικό παράγοντα διευκόλυνσης των καλόπιστων ταξιδιών.

Η πλήρης εφαρμογή όλων των νέων και επικαιροποιημένων συστημάτων ΤΠ, καθώς και η διαλειτουργικότητά τους εντός των προβλεπόμενων χρονικών πλαισίων, απέχει πολύ από το να αποτελεί εύκολο έργο. Τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και ο eu-Lisa έχουν επιδείξει πλήρη προσήλωση στην επίτευξη αυτού του στόχου. Επιπλέον, η Επιτροπή, από κοινού με τον eu-LISA, έχουν παράσχει —και θα συνεχίσουν να παρέχουν— επιχειρησιακή στήριξη στα κράτη μέλη. Η πρόοδος παρακολουθείται στενά με ένα σύστημα παρακολούθησης του πίνακα αποτελεσμάτων και έχουν τεθεί σε εφαρμογή εργαλεία για να εξασφαλιστεί η ταχεία αντίδραση σε τυχόν αναδυόμενες προκλήσεις. Τα συστήματα ΤΠ μπορούν να τεθούν σε λειτουργία μόνον εάν όλα τα κράτη μέλη και οι συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν είναι έτοιμα ταυτόχρονα. Οποιαδήποτε καθυστέρηση σε μία μόνο χώρα θα εμπόδιζε την έναρξη λειτουργίας των συστημάτων οπουδήποτε στον χώρο Σένγκεν. Επιπλέον, δεδομένων των εξαρτήσεων μεταξύ των συστημάτων, η καθυστέρηση στην υλοποίηση ενός συστήματος θα μπορούσε να εκτροχιάσει το συνολικό χρονοδιάγραμμα για ολόκληρη την αρχιτεκτονική του συστήματος ΤΠ. Έχουμε κοινή ευθύνη να υλοποιήσουμε το φιλόδοξο αυτό έργο εγκαίρως, ώστε να έχουμε πλήρως λειτουργικά εργαλεία έτοιμα, προκειμένου να ανταποκριθούμε σε τυχόν αιφνίδιες και συνεχώς εξελισσόμενες προκλήσεις.

Η αρχιτεκτονική ΤΠ πρέπει επίσης να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατόν, ιδίως με την προσθήκη του αναθεωρημένου συστήματος Eurodac. Στο πλαίσιο του νέου συμφώνου για τη

σύνορα της ΕΕ. Βλ. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/smart-borders/ees_en.

²² Το ETIAS θα είναι ένα σε μεγάλο βαθμό αυτοματοποιημένο σύστημα ΤΠ, το οποίο δημιουργήθηκε για να εντοπίζει κινδύνους σχετικά με την ασφάλεια, την παράτυπη μετανάστευση ή υψηλούς επιδημικούς κινδύνους που ενέχουν οι απαλλασσόμενοι από την υποχρέωση θέωσης επισκέπτες οι οποίοι ταξιδεύουν στον χώρο Σένγκεν και, παράλληλα, για να διευκολύνει τη διέλευση των συνόρων για την πλειονότητα των ταξιδιωτών που δεν ενέχουν τέτοιους κινδύνους. Βλ. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/smart-borders/etias_en.

²³ Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) είναι το μεγαλύτερο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως για τη διαχείριση της ασφάλειας και των συνόρων της Ευρώπης. Βλ. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system_en.

μετανάστευση και το άσυλο, η Επιτροπή πρότεινε, τον Σεπτέμβριο του 2020, ένα αναβαθμισμένο **Eurodac**²⁴, το οποίο, μεταξύ άλλων, θα συμβάλει στην παρακολούθηση των μη επιτρεπόμενων μετακινήσεων, στην αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και στη βελτίωση της επιστροφής. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να προχωρήσουν στις διαπραγματεύσεις για την έγκριση της πρότασης αυτής το συντομότερο δυνατόν.

Προς την ψηφιοποίηση των διαδικασιών στα εξωτερικά σύνορα

Μόλις ανακάμψουν τα παγκόσμια ταξίδια από την πανδημία COVID-19, αναμένονται σημαντικές αυξήσεις των ροών επιβατών. Αυτό θα δώσει νέα ώθηση στη διαδικασία ψηφιοποίησης που είχε ήδη ξεκινήσει πριν από την πανδημία και θα απαιτήσει καινοτόμους τρόπους διευκόλυνσης και επιτάχυνσης των συνοριακών ελέγχων στους διεθνείς λιμένες εισόδου. Η ψηφιακή τεκμηρίωση είναι πιο αποδοτική και ασφαλής. Έως το τέλος του 2021, η Επιτροπή **θα προτείνει κανονισμό σχετικά με την ψηφιοποίηση της διαδικασίας θεωρήσεων**, με σκοπό την πλήρη ψηφιοποίηση της διαδικασίας θεωρήσεων Σένγκεν. Ως επόμενο βήμα, το 2023, μετά από εμπειριστατωμένη αξιολόγηση και τις αναγκαίες διαβουλεύσεις, η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει **πρόταση κανονισμού σχετικά με την ψηφιοποίηση των ταξιδιωτικών εγγράφων και τη διευκόλυνση των ταξιδιών**.

Συνεργασία με τρίτες χώρες

Η προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης απαιτεί επίσης στενή συνεργασία και εταιρική σχέση με τις γειτονικές χώρες και τις χώρες-εταίρους. Η συνεργασία αυτή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων της ΕΕ. Οι ισχυρές, ολοκληρωμένες, αμοιβαία επωφελείς και εξατομικευμένες εταιρικές σχέσεις σύμφωνα με το νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο συμβάλλουν στην καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης και στην ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων. Όπως υπογραμμίζεται επίσης στην κοινή ανακοίνωση για μια ανανεωμένη εταιρική σχέση με τις χώρες της Νότιας Γειτονίας²⁵, η ισχυρή αμοιβαία δέσμευση, ιδίως, για την **ενίσχυση της ικανότητας διαχείρισης των συνόρων τρίτων χωρών και την εντατικοποίηση των προσπαθειών κατά των εγκληματικών δικτύων που βρίσκονται πίσω από την παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων** είναι καίριας σημασίας. Η προτεραιότητα αυτή θα ενισχυθεί περαιτέρω με το επικείμενο σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2021-2025).

Το νέο σύμφωνο ορίζει ότι η ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της για να προσφέρει επιχειρησιακή στήριξη στις νέες εταιρικές σχέσεις, μεταξύ

²⁴ Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή βιομετρικών δεδομένων, COM(2020) 614 final.

²⁵ Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ανανεωμένη εταιρική σχέση με τις χώρες της Νότιας Γειτονίας: Ένα νέο θεματολόγιο για τη Μεσόγειο», 9 Φεβρουαρίου 2021, JOIN(2021) 2 final.

άλλων μέσω πολύ μεγαλύτερης συμμετοχής των οργανισμών της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης την ευθύνη να στηρίζει και να προωθεί τα υψηλά της πρότυπα προστασίας των συνόρων, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, σε τρίτες χώρες. Οι οργανισμοί της ΕΕ θα πρέπει επίσης να συνεργαστούν πιο εντατικά με τις χώρες-εταίρους. Η ενισχυμένη εντολή του Frontex επιτρέπει ειδική επιχειρησιακή και τεχνική υποστήριξη και συνεργασία με τρίτες χώρες. Η συνεργασία με τα Δυτικά Βαλκάνια, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο συμφωνιών περί καθεστώτος μεταξύ της ΕΕ και εταίρων της στα Δυτικά Βαλκάνια²⁶, θα δώσει τη δυνατότητα στους συνοριοφύλακες του Frontex να συνεργάζονται με εθνικούς συνοριοφύλακες στο έδαφος των χωρών-εταίρων. Ο Frontex μπορεί επίσης πλέον να παρέχει πρακτική υποστήριξη για την ανάπτυξη της ικανότητας διαχείρισης των συνόρων των εταίρων και για τη συνεργασία με τους εταίρους με σκοπό τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών οικειοθελούς επιστροφής. Επιπλέον, η Επιτροπή θα υποστηρίζει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και των γειτονικών χωρών-εταίρων με την υποβολή **σύστασης προς τα κράτη μέλη για τις πρότυπες διατάξεις σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών** όσον αφορά την αντίληψη της κατάστασης, οι οποίες πρέπει να χρησιμοποιούνται σε διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες με τρίτες χώρες. Θα καταρτίσει επίσης νέο **υπόδειγμα συμφωνίας περί καθεστώτος**, που θα αποτελέσει τη βάση για τη διεξαγωγή κοινών επιχειρήσεων από τον Frontex στις τρίτες χώρες, καθώς και **υπόδειγμα ρύθμισης συνεργασίας** για την εναρμόνιση του πλαισίου της πρακτικής συνεργασίας με τις εν λόγω χώρες. Αυτό θα συμβάλει στην εξασφάλιση ενός ενιαίου τρόπου συνεργασίας με τους εξωτερικούς εταίρους της ΕΕ.

Βασικές δράσεις για τη βελτίωση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων

Η Επιτροπή θα υποβάλει:

- έγγραφο πολιτικής (τέταρτο τρίμηνο του 2021) ακολουθούμενο από ανακοίνωση σχετικά με τη θέσπιση πολυετούς στρατηγικής πολιτικής για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων (2022)·
- πρόταση κανονισμού σχετικά με την ψηφιοποίηση της διαδικασίας θεωρήσεων (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- πρόταση κανονισμού σχετικά με την ψηφιοποίηση των ταξιδιωτικών εγγράφων και τη διευκόλυνση των ταξιδιών (2023)·
- έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των συστηματικών ελέγχων με χρήση βάσεων δεδομένων (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·

²⁶ Η συμφωνία περί καθεστώτος με την Αλβανία τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 2019 και, από την 22α Μαΐου 2019, τοποθετήθηκαν ομάδες του Frontex. Η συμφωνία με το Μαυροβούνιο, η οποία υπεγράφη τον Οκτώβριο του 2019, τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2020. Κοινή επιχείρηση ξεκίνησε στις 15 Ιουλίου 2020. Η συμφωνία με τη Σερβία υπεγράφη τον Νοέμβριο του 2019 και επικυρώθηκε σε έκτακτη σύνοδο του Κοινοβουλίου στις 25 Φεβρουαρίου 2021. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν αμφότερα τη συμφωνία στις 11 και 25 Μαΐου 2020, αντίστοιχα. Οι συναφείς δραστηριότητες αναμένεται να αρχίσουν την 16η Ιουνίου 2021. Μια συμφωνία περί καθεστώτος που θα επιτρέπει την τοποθέτηση ευρωπαϊκών ομάδων συνοριοφυλακής στα σύνορα Κροατίας-Βοσνίας και Ερζεγοβίνης μονογραφήθηκε πριν από δύο χρόνια, τον Ιανουάριο του 2019, και εκκρεμεί η υπογραφή της από τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Εκκρεμεί επίσης η υπογραφή της συμφωνίας με τη Βόρεια Μακεδονία.

- οδηγίες σχετικά με τους συστηματικούς ελέγχους με χρήση οικείων βάσεων δεδομένων κατά την είσοδο και την έξοδο από τον χώρο Σένγκεν (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2021-2025) (τρίτο τρίμηνο του 2021)·
- σύσταση προς τα κράτη μέλη για τις πρότυπες διατάξεις σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών για την αντίληψη της κατάστασης που πρέπει να χρησιμοποιούνται σε διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες με τρίτες χώρες (τρίτο τρίμηνο του 2021)·
- υπόδειγμα συμφωνίας περί καθεστώτος και υπόδειγμα ρυθμίσεων συνεργασίας με τρίτες χώρες (τρίτο τρίμηνο του 2021).

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Σηνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής θα πρέπει:

- να εγκρίνει την τεχνική και επιχειρησιακή στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων·
- να συνεχίσει να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για τη σύσταση του μόνιμου σώματος της Ευρωπαϊκής Σηνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής έως το 2027·
- να αναπτύξει περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με τη διενέργεια σηνοριακών ελέγχων και την επιτήρηση των συνόρων.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει:

- να συνεχίσουν να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την τήρηση των νόμιμων προθεσμιών για την εφαρμογή της νέας αρχιτεκτονικής ΤΠ, σε στενή συνεργασία με την Επιτροπή και τον eu-LISA.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καλούνται να προχωρήσουν στις διαπραγματεύσεις για την ταχεία έγκριση:

- της πρότασης κανονισμού για τον έλεγχο διαλογής πριν από την είσοδο·
- της πρότασης κανονισμού Eurodac.

3. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΕΝΓΚΕΝ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΧΩΡΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ο χώρος Σένγκεν υποστηρίζεται από ένα στιβαρό νομικό πλαίσιο μέτρων για τη στήριξη της επιχειρησιακής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών σε ποινικές υποθέσεις, καθώς και από μέτρα στους τομείς της πολιτικής θεωρήσεων και επιστροφής, τα οποία αναπτύχθηκαν για να αντισταθμίσουν την απουσία ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Αυτά είναι κοινώς γνωστά ως κεκτημένο του Σένγκεν, το οποίο από κοινού χρησιμεύει για τη διατήρηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης²⁷ με την προώθηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών και με τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των θεμελιωδών ελευθεριών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, σε έναν χώρο χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται πολύ στενά όχι μόνο για τα μέτρα που σχετίζονται με το Σένγκεν, αλλά και

²⁷ Άρθρο 67 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

για άλλα συμπληρωματικά μέτρα στους τομείς της ασφάλειας, της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, καθώς και της μετανάστευσης και του ασύλου. Επίσης, ο ενωσιακός τελωνειακός κώδικας συμβάλλει στην ασφάλεια στον χώρο Σένγκεν μέσω του οικείου καθεστώτος εκτίμησης κινδύνου και ελέγχου για την ασφάλεια στα εξωτερικά σύνορα, το οποίο στηρίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

Πρόληψη και καταπολέμηση των απειλών κατά της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας

Τα τελευταία χρόνια, έχουν ληφθεί πολλά συγκεκριμένα μέτρα σε επίπεδο Ένωσης για τη συνέχιση της αποτελεσματικής καταπολέμησης του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, τα οποία ενισχύουν την ασφάλεια εντός του χώρου Σένγκεν, διασφαλίζοντας παράλληλα και διατηρώντας τη δυνατότητα ελεύθερης κυκλοφορίας χωρίς την υποβολή σε συνοριακούς ελέγχους. Η Επιτροπή συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, τα κράτη μέλη καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη για την πλήρη υλοποίηση των δράσεων που προβλέπονται στις κύριες στρατηγικές πρωτοβουλίες ασφάλειας που παρουσιάστηκαν τον Ιούλιο του 2020, στο πλαίσιο της **στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας (2020-2025)**²⁸. Η στρατηγική αυτή επικεντρώνεται σε τομείς προτεραιότητας για την περαιτέρω ενίσχυση της ασφάλειας όλων όσοι ζουν στην Ευρώπη, ιδίως με την προστασία των Ευρωπαίων από την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα. Στο πλαίσιο της στρατηγικής αυτής περιλαμβάνονται:

- το **Θεματολόγιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας**²⁹, το οποίο επισημαίνει διαφορετικούς κινδύνους για την εσωτερική μας ασφάλεια και προτείνει δράσεις για την αντιμετώπισή τους, ιδίως ενόψει της απειλής που συνιστούν οι αλλοδαποί τρομοκράτες μαχητές που επιστρέφουν·
- η **στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος**³⁰, η οποία καθορίζει μια σειρά μέτρων για την ενίσχυση της επιβολής του νόμου και της δικαστικής συνεργασίας, καθώς και για την αντιμετώπιση των δομών του οργανωμένου εγκλήματος και των εγκλημάτων υψηλής προτεραιότητας ή της αυξανόμενης εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένων του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και πυροβόλων όπλων, του περιβαλλοντικού εγκλήματος και της παραποίησης/απομίμησης και
- η **στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων**³¹, η οποία επικεντρώνεται στην πρόληψη ενός τέτοιου εγκλήματος, στην προσαγωγή των διακινητών στη δικαιοσύνη και στην προστασία και ενδυνάμωση των θυμάτων.

Όλα τα μέτρα που περιλαμβάνονται σε αυτές τις στρατηγικές αποτελούν σημαντικό δομικό στοιχείο για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, είναι δε καίριας σημασίας για τη βελτίωση της ασφάλειας εντός του χώρου Σένγκεν. Η

²⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας, COM(2020) 605 final, 24 Ιουλίου 2020, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/internal-security_en.

²⁹ COM(2020) 795 final.

³⁰ COM (2021) 170 final.

³¹ COM (2021) 171 final.

αποτελεσματική εφαρμογή είναι ζωτικής σημασίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση των απειλών κατά της ασφάλειας και, κατά συνέπεια, για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών. Επίσης, κατά την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων, είναι ζωτικής σημασίας τα κράτη μέλη να σέβονται πλήρως τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων του παιδιού και των σχετικών απαιτήσεων για την προστασία των δεδομένων.

Η αποτελεσματική εφαρμογή των βασικών προτεραιοτήτων της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας εξαρτάται επίσης από τη συνεχή στενή συνεργασία με τα Δυτικά Βαλκάνια και τις χώρες της ευρύτερης γειτονίας της Ένωσης.

Ενίσχυση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας

Σε έναν χώρο χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, οι αστυνομικοί σε ένα κράτος μέλος θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ίδιες πληροφορίες που διαθέτουν οι συνάδελφοί τους σε άλλο κράτος μέλος. Θα πρέπει να συνεργάζονται αποτελεσματικά και εξ ορισμού σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ως εκ τούτου, σημαντική συνιστώσα των μέτρων που στηρίζουν την ασφάλεια σε έναν αλληλοεξαρτώμενο χώρο χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα είναι η **αστυνομική συνεργασία**, η οποία εξακολουθεί να διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών καθώς και σε διεθνές επίπεδο. Ως αποτέλεσμα, οι εγκληματίες και οι ομάδες εγκληματιών εξακολουθούν να δρουν με αμείωτους ρυθμούς ανά τα κράτη μέλη, εκμεταλλευόμενοι τις διαφορετικές εθνικές δικαιοδοσίες³².

Για να είμαστε ως Ένωση αποτελεσματικοί στην καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, πρέπει να μεταβούμε από τη συνεργασία για την επιβολή του νόμου που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε μέσα μη δεσμευτικού δικαίου προς τις συστηματικές δεσμευτικές εταιρικές σχέσεις. Η βελτιωμένη αστυνομική συνεργασία μπορεί επίσης να διευρύνει τη δέσμη εναλλακτικών λύσεων αντί των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα που διατίθενται στα κράτη μέλη. Για τον σκοπό αυτό, προς το τέλος του τρέχοντος έτους, η Επιτροπή θα υποβάλει νομοθετική πρόταση για έναν **κώδικα αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ**. Ο επικείμενος κώδικας θα παράσχει ένα συνεκτικό νομικό πλαίσιο της ΕΕ, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι αρχές επιβολής του νόμου έχουν ισοδύναμη πρόσβαση στις πληροφορίες που κατέχουν άλλα κράτη μέλη όταν τις χρειάζονται για την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Για την ενίσχυση της **ανταλλαγής πληροφοριών**, ο κώδικας αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ θα επισημοποιήσει και θα αποσαφηνίσει τις διαδικασίες για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως για σκοπούς έρευνας, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου του «ενιαίου σημείου επαφής» για τις ανταλλαγές αυτές, και αξιοποιώντας πλήρως τον διάλογο

³² Βλ. Αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ - Ευρώπλ (12 Απριλίου 2021): «Οι εγκληματικές δραστηριότητες σε παραμεθόριες περιοχές επωφελούνται από τις φυσικές οριοθετήσεις των επιμέρους δικαιοδοσιών επιβολής του νόμου, οι οποίες δημιουργούν επιλογές για την αποφυγή της επιβολής του νόμου και παρέχουν εγγύτητα σε πολλαπλές αγορές.» Σύμφωνα με την Ευρώπλ, πάνω από το 70 % των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος είναι παρούσες σε περισσότερα από τρία κράτη μέλη.

ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ³³. Ο κώδικας θα συμπληρωθεί με πρόταση για την ενίσχυση της αυτοματοποιημένης ανταλλαγής σημαντικών κατηγοριών δεδομένων στο πλαίσιο των αποφάσεων **Prüm** του Συμβουλίου³⁴. Το νέο νομικό πλαίσιο θα καταστήσει αποδοτικότερες και ταχύτερες τις ανταλλαγές δεδομένων DNA και δακτυλικών αποτυπωμάτων, καθώς και την ταξινόμηση οχημάτων μεταξύ των κρατών μελών, επιτρέποντας στις εθνικές αρχές, αφενός, να διαπιστώνουν αν τα δεδομένα είναι διαθέσιμα σε άλλα κράτη μέλη και, αφετέρου, να έχουν ταχεία πρόσβαση σε αυτά. Η Επιτροπή αξιολογεί επίσης την ανάγκη προσθήκης νέων κατηγοριών δεδομένων στην ανταλλαγή αυτή, όπως φωτογραφίες, άδειες οδήγησης, αστυνομικά αρχεία και βαλλιστικά δεδομένα.

Όσον αφορά την **επιχειρησιακή συνεργασία σε ολόκληρη την ΕΕ**, ο κώδικας αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ θα αντιμετωπίσει την ανάγκη για κοινά πρότυπα που θα επιτρέπουν στους αστυνομικούς να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τους συναδέλφους τους σε γειτονικές χώρες. Με βάση τις ορθές πρακτικές στο πλαίσιο της διμερούς ή πολυμερούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, οι αστυνομικοί θα πρέπει να είναι σε θέση να διεξάγουν κοινές επιχειρήσεις και κοινές περιπολίες σε παραμεθόριες περιοχές. Δεδομένου ότι οι εγκληματίες και οι τρομοκράτες δρουν σε όλα τα κράτη μέλη, οι αστυνομικές αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να τους παρακολουθούν και να τους συλλαμβάνουν σε καταδιώξεις πέραν των συνόρων σε διαφορετικά εθνικά εδάφη, ανάλογα με τις ανάγκες. Με σεβασμό του ρόλου των κρατών μελών στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας και της απαραίτητης ευελιξίας για τη συνεργασία σε περιφερειακό επίπεδο, ο κώδικας αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ θα αποσκοπεί στην αποσαφήνιση και την ευθυγράμμιση των κανόνων εμπλοκής σε διασυνοριακές επιχειρήσεις επιβολής του νόμου. Η ενίσχυση της επιχειρησιακής αστυνομικής συνεργασίας στην Ένωση θα απαιτήσει ισχυρή πολιτική δέσμευση από όλους τους σχετικούς παράγοντες.

Τον Δεκέμβριο του 2020, η Επιτροπή υπέβαλε επίσης πρόταση για την **ενίσχυση της εντολής της Ευρωπόλ**³⁵, δίνοντας, για παράδειγμα, τη δυνατότητα στον οργανισμό να στηρίζει τις εθνικές έρευνες με την ανάλυση μαζικών δεδομένων. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να προχωρήσουν στις διαπραγματεύσεις για την ταχεία έγκριση του νέου κανονισμού.

Είναι επίσης σημαντικό να συνεχιστεί η ανάπτυξη εργαλείων που εγκρίθηκαν πρόσφατα από τις αρχές επιβολής του νόμου. Η αυξημένη χρήση εκ των προτέρων πληροφοριών για τους επιβάτες (API) σε συνδυασμό με τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει σημαντικά την ασφάλεια με σχετικά μικρό κόστος και χωρίς παρεμβολές στις ταξιδιωτικές ροές. Σύμφωνα με τον κανονισμό PNR, τα κράτη μέλη συλλέγουν τα ονόματα των επιβατών για όλες τις πτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των

³³ «Εφαρμογή δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών» (Secure Information Exchange Network Application) της Ευρωπόλ.

³⁴ Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος και απόφαση 2008/616/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την εφαρμογή της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ.

³⁵ COM(2019) 796 final της 9.12.2020.

πήσεων εντός της ΕΕ. Αντιθέτως, δυνάμει της οδηγίας API³⁶, τα δεδομένα API συλλέγονται συστηματικά μόνο για πτήσεις που εισέρχονται στην Ένωση από τρίτες χώρες. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προετοιμάζει νομοθετική πρόταση για την επέκταση της χρήσης **εκ των προτέρων πληροφοριών για τους επιβάτες (API) ώστε να καλύπτονται και οι πτήσεις εντός του χώρου Σένγκεν**. Η αλλαγή αυτή θα επεκτείνει την εργαλειοθήκη αντισταθμιστικών μέτρων που έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη μέλη, επιτρέποντας στις αρχές επιβολής του νόμου να καταστήσουν δυνατή μια βασισμένη στον κίνδυνο προσέγγιση βάσει δεδομένων εντός του χώρου Σένγκεν.

Εκτός από την ενισχυμένη αστυνομική συνεργασία, η εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών βασίζεται επίσης στη στενή δικαστική συνεργασία. Ένα σημαντικό εργαλείο για την αύξηση της ταχύτητας και της ευκολίας παράδοσης εντός της ΕΕ είναι το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (ΕΕΣ), βασικό μέσο δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Η πλήρης εφαρμογή των βασικών δράσεων που περιγράφονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου για το ΕΕΣ του Δεκεμβρίου του 2020³⁷, καθώς και στην έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το ΕΕΣ του Ιανουαρίου του 2021³⁸, είναι ουσιαστικής σημασίας για την ενίσχυση της λειτουργίας του ΕΕΣ. Η Επιτροπή θα **επικαιροποιήσει το εγχειρίδιο ΕΕΣ** και θα παράσχει καθοδήγηση στους επαγγελματίες σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης δυνητικά καταχρηστικών αιτήσεων έρευνας και έκδοσης από τρίτες χώρες. Συνεργάζεται με επαγγελματίες του νομικού κλάδου μέσω μιας νεοσυσταθείσας συντονιστικής ομάδας για τη βελτίωση της ταχύτητας της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με το ΕΕΣ. Τέλος, η Επιτροπή παρακολουθεί στενά την ορθή εφαρμογή της απόφασης-πλαίσου για το ΕΕΣ, χρησιμοποιώντας, κατά περίπτωση, διαδικασίες επί παραβάσει.

Επιπλέον, είναι επίσης συναφείς οι τομείς δικαστικής συνεργασίας που επικεντρώνονται στον συντονισμό των διασυνοριακών διώξεων, στους οποίους η Ένωση έχει πλέον αναπτύξει μια σειρά νομοθετικών εργαλείων, όπως η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, και έχει συστήσει οργανισμό της Ένωσης για τη διευκόλυνση του συντονισμού αυτού, συγκεκριμένα την Eurojust. Είναι σημαντικό η Eurojust να αναπτύξει περαιτέρω την ικανότητά της να επικουρεί τις εθνικές αρχές σε διασυνοριακές έρευνες και διώξεις, χρησιμοποιώντας σύγχρονες τεχνολογίες ΤΠ και ασφαλείς επικοινωνίες, μεταξύ άλλων μέσω του E-Codex και καθιερώνοντας συνδέσεις «σύμπτωσης / απουσίας σύμπτωσης» (hit/no-hit) με άλλους οργανισμούς ΔΕΥ. Ομοίως, οι κοινές ομάδες έρευνας (ΚΟΕ) θα πρέπει επίσης να επωφελούνται από τα ψηφιακά εργαλεία με την επεξεργασία πληροφοριών μέσω ασφαλούς πλατφόρμας συνεργασίας ΤΠ. Η Επιτροπή εργάζεται για τη διασφάλιση μιας γενικότερης ψηφιοποίησης των μέσων δικαστικής συνεργασίας για την περαιτέρω διευκόλυνση αυτής της εξέλιξης³⁹.

³⁶ Οδηγία 2004/82/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την υποχρέωση των μεταφορέων να κοινοποιούν τα στοιχεία των επιβατών (ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 24).

³⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13214-2020-INIT/el/pdf>.

³⁸ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0006_EL.html.

³⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Η ψηφιοποίηση της

Ανάγκη για συστήματα ανθεκτικά στις μελλοντικές εξελίξεις: βέλτιστη αξιοποίηση των υφιστάμενων και των μελλοντικών τεχνολογιών

Η χρήση τεχνολογίας για τη στήριξη της διασυνοριακής αστυνομικής συνεργασίας και της επιβολής του νόμου εξελίσσεται με ταχείς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, προσφέροντας νέες δυνατότητες για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταπολέμηση διασυνοριακών και δυνητικών απειλών σε όλες τις χώρες. Επιπλέον, οι σύγχρονες τεχνολογίες είναι ειδικότερα λιγότερο δαπανηρές και θα μπορούσαν να αποδειχθούν αποτελεσματικές για την επίτευξη στόχων παρόμοιων με τους προσωρινούς φυσικούς συνοριακούς ελέγχους. Εκτός από τους αστυνομικούς ελέγχους που μπορούν να διενεργούν τα κράτη μέλη στις παραμεθόριες περιοχές (ελλείψει ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα), μπορούν επίσης να αναπτύξουν τις τεχνολογίες αυτές, για παράδειγμα, σε αερολιμένες ή σιδηροδρομικούς σταθμούς ως περιοχές αυξημένου κινδύνου.

Επιπλέον, η περαιτέρω ανάπτυξη και χρήση της τεχνητής νοημοσύνης είναι ουσιαστικής σημασίας προκειμένου οι αρχές επιβολής του νόμου να συμβαδίζουν με την ποσότητα και την πολυπλοκότητα των δεδομένων στις σημερινές έρευνες και τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών από τους εγκληματίες. Ένας από τους στόχους της πρότασης κανονισμού της Επιτροπής για την τεχνητή νοημοσύνη⁴⁰ είναι η προώθηση της ανάπτυξης ασφαλούς και νόμιμης τεχνητής νοημοσύνης που σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η τεχνητή νοημοσύνη απαιτεί πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων υψηλής ποιότητας. Η έγκαιρη δημιουργία ευρωπαϊκών χώρων δεδομένων θα συμβάλει στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης για σκοπούς επιβολής του νόμου, καθώς και στην κατάρτιση στα εργαλεία αυτά.

Τα τελευταία χρόνια, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία για την ασφάλεια και τη διευκόλυνση των ταξιδιών σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών⁴¹ και ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν επιτυχημένα συστήματα από την άποψη αυτή⁴². Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τα κράτη μέλη στην υιοθέτηση και τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Ταυτόχρονα, έχει καίρια σημασία να συνεχίσουμε να επενδύουμε

δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Μια εργαλειοθήκη ευκαιριών», COM(2020) 710 final, 2 Δεκεμβρίου 2020.

⁴⁰ Πρόταση της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2021, για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη) και για την τροποποίηση ορισμένων νομοθετικών πράξεων της Ένωσης, COM (2021) 206 final. Η πρόταση αυτή κατατάσσει ορισμένες χρήσεις της τεχνητής νοημοσύνης για τη μετανάστευση και την επιβολή του νόμου ως υψηλού κινδύνου.

⁴¹ Η Επιτροπή στηρίζει αυτό το ερευνητικό έργο μέσω του προγράμματος εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» στον τομέα της ασφάλειας των πολιτών για την κοινωνία: Από το 2007 έως το 2020, η ΕΕ επένδυσε σχεδόν 3 δισ. EUR σε έρευνα στον τομέα της ασφάλειας, με περίπου 700 έργα που δρομολογήθηκαν κατά την εν λόγω χρονική περίοδο, τα οποία καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων της διαχείρισης των συνόρων και της διευκόλυνσης των ταξιδιών.

⁴² Ένα τέτοιο σύστημα είναι, για παράδειγμα, το μέτρο της ολλανδικής σημαίας, το σύστημα @MIGO-BORAS. Το σύστημα αυτό επιτρέπει την ηλεκτρονική αναγνώριση πινακίδων κυκλοφορίας, την επαλήθευση των οικείων βάσεων δεδομένων και την αποστολή περιπολιών του Royal Marechaussee για τη διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων.

στην έρευνα για ευκαιρίες που ενδέχεται να προσφέρουν οι νέες επερχόμενες τεχνολογίες. Η Επιτροπή θα προωθήσει τόσο τεχνικές όσο και πολιτικές συζητήσεις για τα θέματα αυτά, προκειμένου να διερευνηθεί το πλήρες δυναμικό των σύγχρονων τεχνολογιών, με παράλληλη διασφάλιση του πλήρους σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, και να διασφαλιστεί η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και γνώσεων μεταξύ των κρατών μελών.

Κοινή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου

Οι πολύ εξαιρετικές περιστάσεις της προσφυγικής κρίσης του 2015 έθεσαν υπό πίεση τον χώρο χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, αποκαλύπτοντας σημαντικές ελλείψεις στο σύστημα διαχείρισης της μετανάστευσης της Ένωσης, ιδίως όσον αφορά την αλληλεγγύη και την ευθύνη. Όλες οι λύσεις που προτείνονται στο **νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο** θα συμβάλουν στην αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης, στη στενότερη συνεργασία και στον επιμερισμό των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, ενισχύοντας έτσι τον χώρο Σένγκεν. Το νέο σύμφωνο αποσκοπεί στη γεφύρωση των κενών μεταξύ των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα και των διαδικασιών ασύλου και επιστροφής στα κράτη μέλη με τη θέσπιση μιας **απρόσκοπτης διαδικασίας στα σύνορα, η οποία θα ισχύει για όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών που περνούν τα σύνορα χωρίς άδεια**. Σε συνδυασμό με την πρόταση ελέγχου διαλογής πριν από την είσοδο, το σύμφωνο αυξάνει τις διασυνδέσεις μεταξύ των διαδικασιών ασύλου και επιστροφής στα εξωτερικά σύνορα. Οι νέες διαδικασίες στα σύνορα, καθώς και άλλα μέτρα που περιλαμβάνονται στο σύμφωνο, αναμένεται να συμβάλουν στην ενίσχυση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων και στην πρόληψη και τη μείωση της διαφυγής και των μη εξουσιοδοτημένων μετακινήσεων εντός του χώρου Σένγκεν.

Ταυτόχρονα, το Σύμφωνο προτείνει έναν **μόνιμο μηχανισμό αλληλεγγύης** για τη στήριξη των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες προκλήσεις όσον αφορά τις παράτυπες αφίξεις στα εξωτερικά σύνορα. Η αλληλεγγύη θα είναι υποχρεωτική και προσαρμοσμένη στις επιτόπιες ανάγκες. Οι δυνατότητες αλληλεγγύης θα καλύπτουν τη μετεγκατάσταση, σε συνδυασμό με προγράμματα «χορηγίας επιστροφής», στο πλαίσιο των οποίων ένα κράτος μέλος δεσμεύεται να στηρίζει τις επιστροφές· επιπλέον, υπό ειδικές συνθήκες, η αλληλεγγύη μπορεί να περιλαμβάνει και άλλες συνεισφορές, όπως συνεισφορές στην ανάπτυξη ικανοτήτων για το άσυλο, την ικανότητα υποδοχής, την επιχειρησιακή στήριξη ή τη συνεργασία με σχετικές τρίτες χώρες καταγωγής ή διέλευσης. Ένα κοινό σύστημα μετανάστευσης και ασύλου στο σύνολό του και η διασφάλιση ότι υπάρχει ισχυρό σύστημα επί τόπου για την αντιμετώπιση των παράτυπων αφίξεων θα ενισχύσουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη και, ως εκ τούτου, θα στηρίζουν τον χώρο Σένγκεν.

Βασικές δράσεις για την ενίσχυση του χώρου Σένγκεν εσωτερικά

Η Επιτροπή:

- θα υποβάλει νομοθετική πρόταση για κώδικα αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- θα υποβάλει πρόταση κανονισμού σχετικά με την υποχρέωση κοινοποίησης εκ των προτέρων στοιχείων για τους επιβάτες (API) (2022)·

- θα ξεκινήσει ειδικές διαβουλεύσεις για τη διερεύνηση της χρήσης τεχνολογιών εναλλακτικά προς τους συνοριακούς ελέγχους (τρίτο τρίμηνο του 2021)·
- θα επικαιροποιήσει το εγχειρίδιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (τέταρτο τρίμηνο του 2021).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει:

- να εφαρμόσουν πλήρως τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες στον τομέα της ασφάλειας, με πλήρη αξιοποίηση των ήδη διαθέσιμων εργαλείων επιβολής του νόμου.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καλούνται να προχωρήσουν στις διαπραγματεύσεις για την ταχεία έγκριση:

- της πρότασης για την ενίσχυση της εντολής της Ευρωπόλ·
- των προτάσεων που καλύπτονται από το νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο.

4. ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Ο χώρος Σένγκεν υποστηρίζεται από ένα σημαντικό σύνολο μέτρων που αντισταθμίζουν την απουσία ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, αλλά τα μέτρα αυτά έχουν αποτέλεσμα μόνο αν εφαρμόζονται. Για τον σκοπό αυτό, χρειαζόμαστε ένα ισχυρό σύστημα διακυβέρνησης, το οποίο θα είναι εξοπλισμένο για την αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων σε ολόκληρο το Σένγκεν, καθώς και την ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου, της παρακολούθησης και της επιβολής.

Πολιτικός διάλογος για συναίνεση και συνεργασία

Η Επιτροπή δημιούργησε το φόρουμ Σένγκεν για την προώθηση τακτικού και διαρθρωμένου πολιτικού διαλόγου μεταξύ των παραγόντων που συμμετέχουν στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του χώρου Σένγκεν. Δύο τέτοιες εκδηλώσεις έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στις 30 Νοεμβρίου 2020 και στις 17 Μαΐου 2021, με τη συμμετοχή βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και υπουργών Εσωτερικών Υποθέσεων. Το φόρουμ έχει αποδειχθεί χρήσιμη πλατφόρμα για την παροχή πολιτικής καθοδήγησης στα κύρια στοιχεία που περιλαμβάνονται στην παρούσα στρατηγική και για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης.

Με βάση την εμπειρία αυτή, η **Επιτροπή θα συνεχίσει να διοργανώνει τακτικά φόρουμ Σένγκεν**, για να συζητά την κατάσταση του Σένγκεν σε πολιτικό επίπεδο και να προωθεί τον συνεχή προβληματισμό και τη συνεργασία σχετικά με τις απαντήσεις που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των σημερινών και μελλοντικών προκλήσεων. Το επόμενο φόρουμ έχει προγραμματιστεί να πραγματοποιηθεί πριν από το τέλος του 2021.

Είναι σημαντικό η πολιτική συζήτηση να καλύπτει συνολικά όλα τα στοιχεία της σύνθετης αρχιτεκτονικής που υποστηρίζουν την εύρυθμη λειτουργία του Σένγκεν. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα δρομολογήσει εκ νέου την έγκριση της **«έκθεσης για την κατάσταση του Σένγκεν»**, η οποία θα χρησιμεύσει ως βάση για τις συζητήσεις στο ετήσιο φόρουμ. Η έκθεση

θα συνοψίζει την κατάσταση όσον αφορά την απουσία ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων Σένγκεν και την κατάσταση της εφαρμογής των συστάσεων. Η Επιτροπή θα ενσωματώσει στις εκθέσεις αυτές έναν «πίνακα αποτελεσμάτων για την κατάσταση Σένγκεν», ώστε να αξιολογήσει με διασυνδεδεμένο τρόπο την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν στους διάφορους τομείς πολιτικής και να στηρίζει καλύτερα τα κράτη μέλη στην αντιμετώπιση τυχόν προκλήσεων.

Ετοιμότητα: εκσυγχρονισμός και προσαρμογή των συστημάτων μας

Η επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα αποτελεί πρόβλημα εδώ και αρκετά χρόνια, πολύ πριν από την έναρξη της πανδημίας COVID-19. Αρκετά κράτη μέλη εφαρμόζουν συνεχείς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα από το 2015. Το γεγονός αυτό ανέδειξε την ανάγκη για μεγαλύτερο συντονισμό σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά τους εν λόγω ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, προκειμένου να διασφαλιστεί η αναλογικότητά τους. Σε απάντηση, η Επιτροπή υπέβαλε τροποποίηση του κώδικα συνόρων του Σένγκεν το 2017⁴³, η οποία, παρά τη συμφωνία των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με την ανάγκη αντιμετώπισης του ζητήματος, δεν έλαβε επαρκή στήριξη για την επιτυχή συνέχιση των διαπραγματεύσεων από τους συννομοθέτες.

Η εμπειρία από την πανδημία COVID-19 κατέδειξε περαιτέρω την ανάγκη για ένα σταθερό πλαίσιο συντονισμού και λήψης αποφάσεων στα εξωτερικά σύνορα και εντός του χώρου Σένγκεν σε καταστάσεις κρίσης. Η ικανότητα αντιμετώπισης με πλήρως συντονισμένο τρόπο κάθε μελλοντικής πανδημίας ή παρόμοιων απειλών που πλήττουν ταυτόχρονα αρκετά ή όλα τα κράτη μέλη θα αποτελεί ένδειξη της ανθεκτικότητας του Σένγκεν. Πράγματι, η δράση ενός κράτους μέλους στα κοινά εξωτερικά σύνορα της Ένωσης ή εντός του χώρου Σένγκεν επηρεάζει όλα τα άλλα κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντέδρασε ταχέως εντός των ορίων των εξουσιών της, ανοίγοντας γρήγορα «πράσινους διαδρόμους» για τη διαμετακόμιση βασικών εμπορευμάτων και εγκρίνοντας δύο δέσμες κατευθυντήριων γραμμών για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων⁴⁴ και την επείγουσα βοήθεια στο πλαίσιο της διασυνοριακής υγειονομικής περίθαλψης⁴⁵, καθώς και ορισμένες άλλες κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις σχετικά με τη διαχείριση των εξωτερικών και εσωτερικών συνόρων κατά την εξέλιξη της κρίσης⁴⁶.

⁴³ COM(2017) 571 final.

⁴⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19», C(2020)2051.

⁴⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κατευθυντήριες οδηγίες για τη βοήθεια έκτακτης ανάγκης της ΕΕ για τη διασυνοριακή συνεργασία στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης που σχετίζεται με την κρίση της νόσου COVID-19», C (2020) 2153.

⁴⁶ Π.χ. Κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τα μέτρα διαχείρισης των συνόρων για την προστασία της υγείας και τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας εμπορευμάτων και βασικών υπηρεσιών [COM(2020)1753 final], Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την προστασία της υγείας, τον επαναπατρισμό και τις ρυθμίσεις μετακινήσεων ναυτικών, επιβατών και άλλων προσώπων που επιβαίνουν σε πλοία [C(2020)3100 final] και ανακοίνωση: COVID-19: προσωρινός περιορισμός των μη ουσιαστικών μετακινήσεων προς την ΕΕ, COM(2020)115.

Επιπλέον, βάσει πρότασης της Επιτροπής, η σύσταση (ΕΕ) 2020/1475 του Συμβουλίου⁴⁷ και η τροποποίησή της (ΕΕ) 2021/119⁴⁸ υιοθέτησαν συντονισμένη προσέγγιση όσον αφορά τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, ενώ ο κανονισμός (ΕΕ) 2020/912 του Συμβουλίου αντιμετώπισε τους περιορισμούς των μη αναγκαίων ταξιδιών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση⁴⁹.

Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις εμπειρίες αυτές, η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει **νέα πρόταση για την τροποποίηση του κώδικα συνόρων του Σένγκεν** έως το τέλος του τρέχοντος έτους. Η νέα πρόταση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την κρίση COVID-19 και να βασιστεί στις συζητήσεις που σχετίζονται με την πρόταση του 2017, ιδίως όσον αφορά τη διατήρηση της δυνατότητας των κρατών μελών να επαναφέρουν τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, επιβεβαιώνοντας παράλληλα την αρχή ότι αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως έσχατο μέτρο σε περίπτωση απειλών.

Για την αντιμετώπιση τυχόν μελλοντικών προκλήσεων σε ολόκληρο το Σένγκεν, ένας αναθεωρημένος κώδικας συνόρων του Σένγκεν θα αντιμετωπίζει καταστάσεις στις οποίες θα προκύψει σοβαρή απειλή, συμπεριλαμβανομένης της απειλής για τη δημόσια υγεία, όπως αυτή που δημιούργησε η πανδημία COVID-19. Στις περιπτώσεις αυτές, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ο συντονισμός και η στενή συνεργασία σε επίπεδο Ένωσης με τις αναγκαίες διασφαλίσεις, έτσι ώστε η επαναφορά των συνοριακών ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα να παραμείνει μέτρο έσχατης ανάγκης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα είναι σε θέση να έχουν μια γενική εικόνα των περιστάσεων που οδηγούν στην ανάγκη επαναφοράς των συνοριακών ελέγχων. Ο αναθεωρημένος κώδικας θα ασχοληθεί επίσης με την ανάγκη συντονισμού των μέτρων περιορισμού των ταξιδιών στην ΕΕ, αντλώντας ιδίως διδάγματα από τις εμπειρίες για την αντιμετώπιση της σοβαρής απειλής που συνιστά για τη δημόσια υγεία η πανδημία, όπου υπήρξαν παρεκκλίσεις στην εφαρμογή της σύστασης 2020/912 του Συμβουλίου από τα κράτη μέλη, και επιτρέποντας ένα ευέλικτο πλαίσιο για την ανταπόκριση σε κρίσεις.

⁴⁷ Σύσταση (ΕΕ) 2020/1475 του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2020, σχετικά με την εφαρμογή συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 (ΕΕ L 337 της 14.10.2020, σ. 3). Την 1η Φεβρουαρίου 2021 το Συμβούλιο ενέκρινε, κατόπιν πρότασης της Επιτροπής, τροποποιήσεις στη σύσταση (ΕΕ) 2020/1475 ενόψει ενός πολύ υψηλού επιπέδου μετάδοσης στην κοινότητα σε ολόκληρη την ΕΕ, το οποίο ενδεχομένως συνδέεται με την αυξημένη μεταδοτικότητα των νέων παραλλαγών SARS-CoV-2 που προκαλούν ανησυχία. Στις 31 Μαΐου 2021 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την τροποποίηση της εν λόγω σύστασης, με σκοπό τη βελτίωση της επιδημιολογικής κατάστασης, καθώς και την επικείμενη εφαρμογή του ενωσιακού ψηφιακού πιστοποιητικού COVID.

⁴⁸ Σύσταση (ΕΕ) 2021/119 του Συμβουλίου της 1ης Φεβρουαρίου 2021 για την τροποποίηση της σύστασης (ΕΕ) 2020/1475 σχετικά με την εφαρμογή συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 (ΕΕ L 361 της 2.2.2021, σ. 1).

⁴⁹ Σύσταση (ΕΕ) 2020/912 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2020, σχετικά με τον προσωρινό περιορισμό των μη αναγκαίων ταξιδιών προς την ΕΕ και την πιθανή άρση του εν λόγω περιορισμού (ΕΕ L 208 της 1.7.2020, σ. 1).

Η κρίση της νόσου COVID-19 υπογράμμισε πόσο εύθραυστη μπορεί να είναι η πλήρης λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει τον Ιούνιο ανακοίνωση σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την κρίση της COVID-19, προκειμένου να εξετάσει τρόπους καλύτερης προετοιμασίας, ανθεκτικότητας και καλύτερης ικανότητας αντιμετώπισης κρίσεων στον τομέα της δημόσιας υγείας στο μέλλον. Το ισχύον νομικό πλαίσιο για την ενιαία αγορά δεν είναι επαρκώς προσαρμοσμένο σε καταστάσεις κρίσης. Στην ανακοίνωση για την επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής του 2020⁵⁰, η Επιτροπή εξήγγειλε πρόταση για ένα μέσο έκτακτης ανάγκης για την ενιαία αγορά. Το εν λόγω μέσο θα προσφέρει μια διαρθρωτική λύση για τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών σε περίπτωση μελλοντικών κρίσεων. Το μέσο θα πρέπει να εγγυάται μεγαλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών, συντονισμό και αλληλεγγύη όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν μέτρα που σχετίζονται με κρίσεις.

Μεταξύ του ευρέος φάσματος κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων που εκδόθηκαν για την πανδημία COVID-19, η Επιτροπή ενέκρινε ιδίως το **σύστημα των «πράσινων λωρίδων»**, ως απάντηση στη διακοπή της εμπορευματικής κυκλοφορίας στα εσωτερικά σύνορα τον Μάρτιο του 2020⁵¹, και το αναβάθμισε με βάση την πείρα που αποκτήθηκε με την πάροδο του χρόνου τον Οκτώβριο του 2020⁵². Στόχος ήταν να διασφαλιστεί ότι οι αλυσίδες εφοδιασμού στην ΕΕ θα συνεχίσουν να λειτουργούν σε όλες τις περιστάσεις. Σύμφωνα με τις αρχές των πράσινων λωρίδων, ζητήθηκε από τα κράτη μέλη να ορίσουν όλα τα σχετικά σημεία διέλευσης των εσωτερικών συνόρων στο διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) ως «πράσινες λωρίδες» διέλευσης των συνόρων, ανοικτές σε όλα τα φορτηγά οχήματα, ανεξάρτητα από τα εμπορεύματα που μεταφέρουν. Η διέλευση των συνόρων, συμπεριλαμβανομένων τυχόν ελέγχων και ιατρικών εξετάσεων, δεν θα πρέπει να διαρκεί περισσότερο από 15 λεπτά και περιορισμοί, όπως η υποχρεωτική καραντίνα ή ο έλεγχος των εργαζομένων στον τομέα των μεταφορών, θα πρέπει να αρθούν, με την επιφύλαξη της ανάγκης των εθνικών αρχών να λαμβάνουν αναλογικά και ειδικά προσαρμοσμένα μέτρα για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου μετάδοσης. Για να είναι καλύτερα προετοιμασμένη για μελλοντικές κρίσεις και για την περίπτωση που οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα καταστούν και πάλι αναπόφευκτοι, παρά τα μέτρα που έχουν τεθεί σε εφαρμογή, η Επιτροπή θα κωδικοποιήσει τα σχετικά **μέτρα μετριασμού** από τις κατευθυντήριες γραμμές και τις συστάσεις που αναπτύχθηκαν σε σχέση με τη νόσο COVID-19 στο **πρακτικό εγχειρίδιο για τους συνοριοφύλακες**, το οποίο θα πρέπει να αποτελέσει το πρώτο σημείο αναφοράς για τους συνοριοφύλακες σε κατάσταση κρίσης. Θα διασφαλίζει επίσης την ελεύθερη κυκλοφορία των επαγγελματιών και θα παρέχει διασφαλίσεις για τη διασυνοριακή απόσπαση

⁵⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής του 2020: προς μια ισχυρότερη ενιαία αγορά για την ανάκαμψη της Ευρώπης, COM(2021)350 final, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf.

⁵¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή των πράσινων λωρίδων σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τα μέτρα διαχείρισης των συνόρων για την προστασία της υγείας και τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας εμπορευμάτων και βασικών υπηρεσιών, 2020/C 96 I/01, C(2020)1897 (EE C 96I της 24.3.2020, σ. 1).

⁵² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την αναβάθμιση των πράσινων λωρίδων για τις μεταφορές ώστε να συνεχίσει να λειτουργεί η οικονομία κατά την αναζωπύρωση της πανδημίας της COVID-19, COM(2020)685 final.

εργαζομένων σε περιόδους κρίσης (συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων στους τομείς των μεταφορών και της υγείας).

Επιπλέον, το **σύστημα πράσινων λωρίδων θα πρέπει τώρα να παγιωθεί** σε ένα πλαίσιο που θα μπορεί να ενεργοποιηθεί ως απάντηση σε κάθε νέα κρίση. Η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τον σκοπό αυτό έως το τέλος του 2021, σε ευθυγράμμιση με την ευρύτερη πρωτοβουλία για ένα μέσο έκτακτης ανάγκης για την ενιαία αγορά. Όσον αφορά τις πτυχές των μεταφορών και της κινητικότητας, η παρούσα πρωτοβουλία θα αντλήσει διδάγματα από την τρέχουσα πανδημία και θα αντιμετωπίσει τις ανάγκες των ευρωπαϊκών εμπορευματικών και επιβατικών μεταφορών σε περίπτωση πανδημίας. Θα επικεντρωθεί στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στον τομέα των μεταφορών και των εμπορευματικών μεταφορών και στην παροχή σαφήνειας στις μεταφορές επιβατών. Θα αποσκοπεί στην καλύτερη προετοιμασία του συστήματος μεταφορών της ΕΕ για πανδημικά συμβάντα και στη διαφύλαξη της ακεραιότητας της ενιαίας αγοράς.

Η σύσταση της Επιτροπής σχετικά με ένα **σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για την ετοιμότητα για τη μετανάστευση και τις κρίσεις**⁵³ που εγκρίθηκε στο πλαίσιο του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο θα συμβάλει επίσης στη διασφάλιση της ετοιμότητας και της ανταπόκρισης σε δύσκολες μεταναστευτικές καταστάσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την Ένωση. Το σχέδιο στρατηγικής διασφαλίζει τη συνεχή παρακολούθηση της μεταναστευτικής κατάστασης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και σε σχετικές τρίτες χώρες, καθώς και την έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ όλων των σχετικών παραγόντων. Το έργο του δικτύου του σχεδίου στρατηγικής απαιτεί πλέον πλήρη εφαρμογή με την ενεργό συμμετοχή όλων των παραγόντων, και ιδίως των κρατών μελών και των σχετικών οργανισμών.

Ενισχυμένη παρακολούθηση και επιβολή

Η εύρυθμη λειτουργία του χώρου Σένγκεν εξαρτάται από την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και, εν τέλει, από την ορθή και αποδοτική εφαρμογή του νομικού πλαισίου Σένγκεν. Αυτό έχει καίρια σημασία, καθώς οι ανεπάρκειες και η έλλειψη εφαρμογής σε ένα κράτος μέλος μπορούν να επηρεάσουν όλα τα κράτη μέλη και, συνεπακόλουθα, να θέσουν σε κίνδυνο τον χώρο Σένγκεν.

Ο μηχανισμός αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν (στο εξής: μηχανισμός), ως διομότιμο μέσο, στηρίζει την οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών. Είναι επίσης σημαντικός για την αποτελεσματική λειτουργία του Σένγκεν μέσω του προσδιορισμού και της επίλυσης προβλημάτων και της βελτίωσης της εφαρμογής του νομικού πλαισίου από τα κράτη μέλη.

⁵³ Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με έναν ενωσιακό μηχανισμό για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση μεταναστευτικών κρίσεων (σχέδιο στρατηγικής για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση μεταναστευτικών κρίσεων), 23 Σεπτεμβρίου 2020, C(2020) 6469.

Ένας ισχυρότερος και ανθεκτικός χώρος Σένγκεν χρειάζεται έναν μηχανισμό απολύτως κατάλληλο για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Η 5ετής επανεξέταση του μηχανισμού αποκάλυψε ελλείψεις που τον εμποδίζουν να λειτουργήσει τόσο αποτελεσματικά όσο θα έπρεπε. Με βάση εκτενείς διαβουλεύσεις με όλα τα οικεία ενδιαφερόμενα μέρη, οι οποίες οδήγησαν σε ευρεία κοινή αντίληψη, η Επιτροπή υποβάλλει **πρόταση για την αναθεώρηση του μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν**. Στόχος της πρότασης είναι να καταστεί ο μηχανισμός πιο αποδοτικός, στρατηγικός και καλύτερα εξοπλισμένος για την αντιμετώπιση νέων πραγματικοτήτων και προκλήσεων. Η πρόταση αναμένεται επίσης να αυξήσει την ικανότητα του μηχανισμού να διευκολύνει τον πολιτικό διάλογο σχετικά με την κατάσταση του Σένγκεν, εστιάζοντας στους τομείς που έχουν τη δυνατότητα να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν στο σύνολό του.

Η πρόταση επιταχύνει σημαντικά τη διαδικασία αξιολόγησης για τον έγκαιρο εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ελλείψεων. Θεσπίζει ταχεία διαδικασία όταν οι αξιολογήσεις εντοπίζουν ανεπάρκειες που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν. Στο πλαίσιο αυτής της νέας διαδικασίας, το αξιολογούμενο κράτος μέλος θα πρέπει να αρχίσει αμέσως να εφαρμόζει μέτρα για την αποκατάσταση των ανεπαρκειών, ακόμη και πριν από την έγκριση της έκθεσης αξιολόγησης, ενημερώνοντας χωρίς καθυστέρηση την Επιτροπή και τα κράτη μέλη για τα ληφθέντα μέτρα. Επίσης, εστιάζει την εξουσία λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου στις πλέον συναφείς από πολιτική άποψη υποθέσεις και αυξάνει τον ελεγκτικό ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στη διαδικασία.

Η πρόταση δημιουργεί ένα ευέλικτο πλαίσιο για την πλήρη ενσωμάτωση, στις αξιολογήσεις, πρόσφατων νομοθετικών εξελίξεων, όπως η νέα αρχιτεκτονική ΤΠ, το σύστημα εισόδου-εξόδου και ο ενισχυμένος ρόλος των σχετικών οργανισμών της ΕΕ. Ενισχύει επίσης τις αξιολογήσεις βάσει κινδύνου, επιτρέποντας την καλύτερη επισκόπηση των επιδόσεων των κρατών μελών και της λειτουργίας του χώρου Σένγκεν στο σύνολό του. Προσφέρει την απαραίτητη ευελιξία για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων, απλουστεύοντας παράλληλα τις υφιστάμενες διαδικαστικές υποχρεώσεις και εξαλείφοντας τη γραφειοκρατία. Αποσαφηνίζει τα υφιστάμενα εργαλεία, δημιουργεί νέα και επεκτείνει τον κύκλο αξιολόγησης από πέντε σε επτά έτη, ώστε να διασφαλίζεται η στενότερη, εξατομικευμένη και στρατηγική παρακολούθηση των κρατών μελών.

Ο υφιστάμενος μηχανισμός θα συνεχίσει να αξιολογεί τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τις απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων. Επιπλέον, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανησυχίες σχετικά με την περιορισμένη ικανότητα του υφιστάμενου μηχανισμού να εντοπίζει συγκεκριμένα είδη παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η πρόταση ενισχύει τον ρόλο του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τη συστηματική συμμετοχή του στις αξιολογήσεις, καθώς και τον ρόλο τρίτων μερών, συμπεριλαμβανομένων των διαμεσολαβητών, και αρχών που παρακολουθούν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Για να καταστούν αποτελεσματικότερες οι αιφνιδιαστικές επισκέψεις, η πρόταση προβλέπει την κατάργηση της συστηματικής 24ωρης προειδοποίησης για τέτοιες επισκέψεις.

Τα τελευταία χρόνια, έχουν θεσπιστεί άλλοι μηχανισμοί ελέγχου και παρακολούθησης της ποιότητας σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να συμπληρώσουν τον μηχανισμό αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν. Η πρόταση προβλέπει **αυξημένες συνέργειες με τα εν λόγω μέσα, ιδίως με τη διαδικασία αξιολόγησης τρωτότητας που διενεργείται από τον Frontex**. Στόχος είναι η μεγιστοποίηση της χρήσης των πληροφοριών που συλλέγονται μέσω της αξιολόγησης τρωτότητας και η αποφυγή, στο μέτρο του δυνατού, της αλληλεπικάλυψης των προσπαθειών και των αντικρουόμενων συστάσεων. Συναφή παραδείγματα, σε άλλους τομείς πολιτικής όπου θα είναι δυνατή η αύξηση των συνεργειών, είναι η Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών («EMPACT») ή η εποπτεία που ασκεί η Επιτροπή, με την υποστήριξη του eu-LISA, όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών συστημάτων ΤΠ. Στις αξιολογήσεις θα λαμβάνονται επίσης υπόψη τα αποτελέσματα των εθνικών μηχανισμών ελέγχου ποιότητας (που ενθαρρύνονται στο πλαίσιο του κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή) και του ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της πρότασης για την καθιέρωση προκαταρκτικού ελέγχου διαλογής των υπηκόων τρίτων χωρών στα εξωτερικά σύνορα.

Ο μηχανισμός βασίζεται στην ετοιμότητα των κρατών μελών να εφαρμόσουν τις συστάσεις. Ωστόσο, εάν ένα κράτος μέλος δεν εφαρμόσει ορθά τη σχετική νομοθεσία και δεν δώσει συνέχεια στις διατυπωθείσες συστάσεις, αυτό έχει αντίκτυπο σε ολόκληρο τον χώρο Σένγκεν. Η Επιτροπή θα κάνει, όπου είναι αναγκαίο και σκόπιμο, **συστηματικότερη χρήση των συνεργειών μεταξύ του μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν και των διαδικασιών επί παραβάσει**. Για τον σκοπό αυτό, θα ακολουθήσει μια δομημένη προσέγγιση, εφαρμόζοντας πιο ευέλικτα και διαφανή κριτήρια για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις περιπτώσεις που ενδέχεται να ενεργοποιήσουν κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει σύμφωνα με τη συνολική πολιτική της Επιτροπής για την επιβολή και την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ⁵⁴. Οι περιπτώσεις στις οποίες θα μπορούσαν να κινηθούν διαδικασίες επί παραβάσει περιλαμβάνουν σημαντικά ευρήματα «μη συμμόρφωσης» που θα μπορούσαν να έχουν ουσιαστικό και άμεσο αντίκτυπο στην εύρυθμη λειτουργία του Σένγκεν, περιπτώσεις όπου ένα κράτος μέλος δεν ακολουθεί συστηματικά συστάσεις για την αποκατάσταση «μη συμμορφούμενων» ανεπαρκειών ή περιπτώσεις «συνεχιζόμενων ανεπαρκειών» επειδή ο μηχανισμός δεν έχει κατορθώσει να διασφαλίσει τη συμμόρφωση των κρατών μελών έως το τέλος του κύκλου.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα ξεκινήσει στενό πολιτικό και τεχνικό διάλογο με τα κράτη μέλη που επί μακρόν διαθέτουν ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, με σκοπό την κατανόηση της κατάστασης, και θα διερευνήσει με τα εν λόγω κράτη μέλη τις επιλογές για ειδικά μέτρα συνεργασίας μεταξύ γειτονικών κρατών μελών ή για ενισχυμένη διασυνοριακή αστυνομική συνεργασία. Όταν οι διαβουλεύσεις αυτές επιβεβαιώνουν ότι τα κράτη μέλη παρατείνουν δυσανάλογα τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, χωρίς να υπάρχει πρόθεση να αλλάξουν

⁵⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Δίκαιο της ΕΕ: Καλύτερη εφαρμογή για καλύτερα αποτελέσματα», C(2016)8600 (ΕΕ C 18 της 19.1.2017, σ. 10).

πορεία δράσης, η Επιτροπή είναι πρόθυμη να χρησιμοποιήσει τα νομικά μέσα που έχει στη διάθεσή της. Τέλος, η Επιτροπή θα συνεχίσει να αξιολογεί τη σχετική με την COVID θέσπιση ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, με σκοπό να διασφαλίσει την άρση τους μόλις το επιτρέψει η επιδημιολογική κατάσταση.

Ολοκλήρωση του χώρου Σένγκεν

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ολοκλήρωση του Σένγκεν απαιτεί τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την επίτευξη της θεμιτής προσδοκίας και της νομικής υποχρέωσης των κρατών μελών της ΕΕ που δεν ανήκουν ακόμη πλήρως στον χώρο χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα να προσχωρήσουν σ' αυτόν. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία αξιολογήθηκαν θετικά στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης Σένγκεν ήδη από το 2010/2011. Όσον αφορά την Κροατία, στις 22 Οκτωβρίου 2019 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση⁵⁵ στην οποία ανέφερε ότι η Κροατία είχε λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν, εκτίμηση η οποία επιβεβαιώθηκε εκ νέου μετά από στοχευμένη νέα επίσκεψη των εξωτερικών συνόρων της Κροατίας.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι πλέον καιρός να δοθεί συνέχεια σε αυτές τις θετικές αξιολογήσεις και, ως εκ τούτου, καλεί το Συμβούλιο να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε η **Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Κροατία να ενταχθούν στον χώρο χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα των κρατών μελών**. Τα εν λόγω κράτη μέλη εφαρμόζουν αποτελεσματικά το μεγαλύτερο μέρος του κεκτημένου του Σένγκεν, αλλά χωρίς τα πλήρη οφέλη που συνεπάγεται η συμμετοχή τους στον χώρο Σένγκεν, και αυτό πρέπει να διορθωθεί.

Η προσχώρηση των χωρών αυτών στον χώρο Σένγκεν δεν αποτελεί μόνο θεμιτή προσδοκία και νομική υποχρέωσή τους· η Επιτροπή είναι επίσης πεπεισμένη ότι η πλήρης προσχώρηση και των τριών χωρών στο Σένγκεν θα αυξήσει την ασφάλεια στο σύνολο της ΕΕ, καθώς οι χώρες αυτές θα είναι τότε σε θέση να αξιοποιήσουν πλήρως τα διαθέσιμα εργαλεία, όπως αυτά που συνδέονται με το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις και με τη διαλειτουργικότητα. Τέλος, η προσχώρησή τους είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στον χώρο Σένγκεν.

Το ίδιο θα ισχύει για την **Κύπρο**, μόλις ολοκληρώσει με επιτυχία την τρέχουσα διαδικασία αξιολόγησης Σένγκεν. Από τεχνική άποψη, το εθνικό σύστημα της Κύπρου είναι έτοιμο να ενσωματωθεί στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν και, ως εκ τούτου, το Συμβούλιο θα μπορούσε να αποφασίσει σύντομα να χορηγήσει στην Κύπρο μερική πρόσβαση στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, ως σημαντικό πρώτο βήμα.

⁵⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την επαλήθευση της πλήρους εφαρμογής του κεκτημένου του Σένγκεν από την Κροατία, 22 Οκτωβρίου 2019, COM(2019) 497 final.

Η **Ιρλανδία**, μολονότι δεν ανήκει στον χώρο Σένγκεν, λόγω της συμμετοχής της στο κεκτημένο του Σένγκεν που σχετίζεται με το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, έχει πρόσβαση στο σύστημα από τον Μάρτιο του 2021. Πρόκειται για ένα ακόμη δομικό στοιχείο για την αύξηση της ασφάλειας σε ολόκληρη την ΕΕ.

Βασικές δράσεις για την ενίσχυση της ετοιμότητας και της διακυβέρνησης του Σένγκεν

Η Επιτροπή:

- υποβάλλει πρόταση κανονισμού για την αναθεώρηση του μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν.

Η Επιτροπή:

- θα διοργανώνει τακτικά φόρουμ Σένγκεν και θα υποβάλλει ετήσιες «εκθέσεις για την κατάσταση του Σένγκεν»·
- θα υποβάλει ανακοίνωση σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την κρίση της νόσου COVID-19 (δεύτερο τρίμηνο του 2021)·
- θα ξεκινήσει πολιτικούς και τεχνικούς διαλόγους με τα κράτη μέλη που επί μακρόν επιβάλλουν ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα (τρίτο τρίμηνο του 2021)·
- θα υποβάλει πρόταση κανονισμού για την τροποποίηση του κώδικα συνόρων του Σένγκεν (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- θα κωδικοποιήσει τις κατευθυντήριες γραμμές και τις συστάσεις που αναπτύσσονται σε σχέση με τη νόσο COVID-19 στο πρακτικό εγχειρίδιο για τους συνοριοφύλακες (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- θα υποβάλει σχέδιο έκτακτης ανάγκης που θα περιλαμβάνει την επανενεργοποίηση του συστήματος των πράσινων λωρίδων για την αντιμετώπιση κάθε νέας κρίσης σε περίπτωση που απειλείται η εύρυθμη λειτουργία της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην ενιαία αγορά (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- θα προτείνει το μέσο έκτακτης ανάγκης για την ενιαία αγορά (2022).

Η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι οργανισμοί θα πρέπει:

- να παρακολουθούν συνεχώς τη μεταναστευτική κατάσταση στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και σε σχετικές τρίτες χώρες με το πλαίσιο του σχεδίου στρατηγικής για τη μεταναστευτική κρίση.

Το Συμβούλιο καλείται:

- να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Κροατία (καθώς και η Κύπρος μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της εν εξελίξει διαδικασίας αξιολόγησης Σένγκεν) να καταστούν μέρος του χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Πριν από 36 χρόνια, πέντε κράτη μέλη συμφώνησαν να καταργήσουν τους συνοριακούς ελέγχους μεταξύ τους. Με το τέλος των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα άρχισε να υπάρχει κοινή ευθύνη για την ευρωπαϊκή εσωτερική ασφάλεια, σε μια εποχή κατά την οποία δεν υπήρχε κανένα από τα συστήματα στα οποία βασιζόμαστε σήμερα. Αυτό που υπήρχε ήταν η εμπιστοσύνη και η δέσμευση για την οικοδόμηση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και

δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα. Η εμπιστοσύνη και η δέσμευση είναι απολύτως απαραίτητες για τη λειτουργία του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Εμπιστοσύνη σε κάθε κράτος μέλος για την εφαρμογή των κανόνων ώστε η Ένωση να παραμείνει ασφαλής τόπος ελεύθερης κυκλοφορίας χωρίς συνοριακούς ελέγχους· και δέσμευση από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για τη διατήρηση και την ενίσχυση της αρχιτεκτονικής στην οποία στηρίζεται ο χώρος Σένγκεν.

Με τα μέτρα που προτείνονται στην παρούσα στρατηγική, η Επιτροπή έχει ως στόχο να συμπληρώσει το φάσμα των εργαλείων που απαιτούνται για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του χώρου Σένγκεν, ως χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Αυτό αναμένεται να επαναφέρει την ισορροπία του οικοσυστήματος των κανόνων και να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών, ώστε όλοι οι κάτοικοι και η οικονομία μας να μπορούν και πάλι να επωφελούνται πλήρως από έναν χώρο Σένγκεν χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα.

Είναι επίσης σημαντικό να συνεχιστεί η συνεργασία για την εξεύρεση λύσεων σε άμεσες κρίσεις, όπως η πανδημία COVID-19, με την εφαρμογή των συμφωνημένων συστάσεων για τα ταξίδια στην ΕΕ, καθώς και του ενωσιακού ψηφιακού πιστοποιητικού COVID, χωρίς καθυστέρηση και με εναρμονισμένο τρόπο. Είναι εξίσου σημαντικό να συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε με τους εταίρους μας σε τρίτες χώρες για να αντιμετωπίσουμε την πίεση στα εξωτερικά μας σύνορα και να διασφαλίσουμε τη διεθνή συνεργασία, μεταξύ άλλων με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, ιδίως την ΠΟΥ και τον ΔΟΠΑ, για την καταπολέμηση της πανδημίας COVID-19, ώστε να μπορέσουμε να επιστρέψουμε στην κανονικότητα.

Η Επιτροπή θα υποβάλει τις προτάσεις και τις πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στην παρούσα στρατηγική και, κατά περίπτωση, θα στηρίξει οικονομικά και επιχειρησιακά τα κράτη μέλη, ώστε να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας. Ταυτόχρονα, καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εγκρίνουν τις υπό συζήτηση προτάσεις, όπως εκείνες που υποβάλλονται στο πλαίσιο του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο, καθώς και την πρόταση για μεταρρύθμιση του μηχανισμού αξιολόγησης Σένγκεν, που υποβάλλεται μαζί με την παρούσα στρατηγική.

Τέλος, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ταχέως όλες τις πρωτοβουλίες που έχουν ήδη εγκριθεί, ιδίως τη νέα αρχιτεκτονική ΤΠ και τον κανονισμό για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή. Με τον τρόπο αυτό θα ολοκληρωθεί το έργο που επιτελείται στους τομείς των εξωτερικών συνόρων και της εσωτερικής ασφάλειας, όπου πρέπει τώρα να εφαρμοστούν σωστά όλα τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες που έχουν ήδη συμφωνηθεί. Με την επικείμενη πρόταση για την αναθεώρηση του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, η Επιτροπή θα αντιμετωπίσει επίσης την ανάγκη συντονισμού σε περίπτωση εμφάνισης απειλών με διάσταση που καλύπτει ολόκληρο το Σένγκεν. Θα προταθεί επίσης ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης που θα περιλαμβάνει την επανενεργοποίηση του συστήματος των πράσινων λωρίδων για την αντιμετώπιση οποιασδήποτε πιθανής νέας κρίσης —σε περίπτωση που απειλείται η εύρυθμη λειτουργία της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στην ενιαία αγορά. Όλα αυτά αναμένεται να οδηγήσουν στη διασφάλιση της εμπιστοσύνης σε έναν

πανευρωπαϊκό χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, όπου οι πολίτες μας θα μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα και με ασφάλεια, και όπου η προσφυγή σε ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα θα παραμείνει πραγματικά μέτρο έσχατης ανάγκης.